

Varu tautai, nevis kapitālam!

Власть народу, а не капиталу!

LATVIJAS SOCIĀLISTS

№1(47), 2007

Выходит с марта 2003 года

Latvijas Sociālistiskās partijas izdevums

● Издание Социалистической партии Латвии

«Sveiciens Uzvaras svētkos!» «С праздником Победы!»

APSVEIKUMS

Lielā Tēvijas kara veterāniem, padomju partizāniem un frontes aizmugures darbaļaudīm

Dārgie veterāni!

1945.gada 9.maijā jūs iznācāt no Lielā Tēvijas kara uguns loka, kur padomju tauta cīnījās pret hitlerisko Vāciju. Jūs izturējāt, izdzīvojāt, uzvarējāt visgrandiozākajā no visiem kariem, kādu vien pazīst cilvēce, uzveicāt visviltīgāko, visspēcīgāko un visnežēlīgāko ienaidnieku, kas bija sev pakļāvis gandrīz vai visu Eiropu.

Zemu noliecām galvas jūsu priekšā par šo Lielo Uzvaru, par jūsu nemirstīgo varoņdarbu!

Cīnoties pret nacismu, pret visniecīvīgāko fašistisko režīmu, jūs karojāt arī pret tā izraisītāju- pasaules imperiālistisko sistēmu. Tieši PSRS un tās sabiedroto uzvara deva spēcīgu impulsu sociālistiskajām revolūcijām un nacionālajām atbrīvošanas kustībām, noveda līdz sabrukumam pasaules koloniālo sistēmu. Jūsu izcīnītā Uzvara bija tik dižena un pārliecinoša, ka imperiālists turpat pusgadsimtu bija spiests sadzīvot ar pasaules sociālistisko sistēmu.

Imperiālists nesamierinājās ar sakāvi un darīja visu, lai mierīgā ceļā iznīcinātu PSRS un pasaules sociālistisko sistēmu. PSRS valdošās virsotnes darbinieku politiskā demoralizēšanās, atkāpšanās no ļeņinskajiem sociālistiskās valsts celtniecības principiem, daudzu PSKP un PSRS vadītāju atklāta nodevība noveda Padomju Savienību līdz sabrukumam un pasaules sociālistiskās sistēmas novājināšanās. Darboņi, kas savulaik izlikās vadām sociālistisko celtniecību, vēlāk plašajā PSRS un Austrumeiropas teritorijā cītīgi vadīja kapitālisma celtniecību. Bijušās sociālistiskās valstis šādu darboņu vadībā steidzamā kārtā kļuva par agresīvā NATO bloka dalībniecēm, akli un bez domāšanas pilda ASV administrācijas gribu, kas iecerējusi kļūt un arī kļūst par pasaules žandarmu.

Sekas šādam notikumam pavērsienam ir bēdīgas: tautas, ierautas vilkiem līdzīgajā kapitālistiskajā dzīves veidā, dzīvo aizvien sliktāk un sliktāk. Latvijā Lielā Tēvijas kara veterāniem, kas savulaik cīnījās Antihitleriskās koalīcijas pusē, atņemti jebkādi atvieglojumi un priekšrocības, viņi mirst nabadzībā. Toties privilēģijas un varas iestāžu labvēlību saņem tie karotāji, kas cīnījās nacistiskās Vācijas un Hitlera pusē. Tāda ir patiesība: netaisna, rūgta, bet reāla.

Sagaidot kārtējo 62. gadadienu kopš padomju tautas Uzvaras Lielajā Tēvijas karā, Latvijas Sociālistiskā partija sveic jūs, dārgie veterāni, Uzvaras dienā un no visas sirds novēl jums možu garu, dedzīgu sirdi un nelokāmu ticību Dzimtenes laimīgai nākotnei!

Mēs apsolām jums, ka netaupīsim spēkus vēsturiskā un sociālā taisnīguma atjaunošanai, dzīves pārkaršanai darba tautas labklājības vārdā. Mēs aizstāvējām un vienmēr aizstāvēsim jūsu godu, jūsu tiesības un leposimies ar jūsu varoņību.

Mūsu devīze: fašismam nē!

Slava varoņiem - 1945.gada Uzvaras dalībniekiem!

Sveicam svētkos, dārgie biedri veterāni!

LSP vārdā partijas priekšsēdētājs **Alfrēds RUBIKS**
2007.gada 9.maijā

ПРИВЕТСТВИЕ

ветеранам Великой Отечественной войны, советским партизанам и труженикам тыла

Дорогие ветераны!

9 мая 1945 года вышли вы из огненной купели Великой Отечественной войны советского народа против гитлеровской Германии. Вы выстояли, выжили, победили в величайшей из войн, какие только знало человечество, победили самого коварного, самого сильного и самого безжалостного врага, подмявшего под себя, без малого, всю Европу.

Низкий поклон вам за Великую Победу, за ваш бессмертный подвиг!

Ведя битву против нацизма, против самого бесчеловечного фашистского режима, вы сражались и с породившей его мировой системой империализма. Именно победа СССР и его союзников дала мощный импульс социалистическим революциям, национально-освободительным движениям, привела к крушению мировой колониальной системы. Добытая вами Победа была настолько велика и убедительна, что империализм был вынужден почти полвека сосуществовать с мировой системой социализма.

Империализм не смирился с поражением и делал всё, чтобы уничтожить СССР и мировую систему социализма невоенным путём. Политическое разложение руководителей правящей верхушки СССР, отступление от ленинских принципов социалистического государственного строительства, откровенное предательство многих руководителей КПСС и СССР привели к развалу Советского Союза и ослаблению мировой социалистической системы. Деятели, некогда делавшие вид, что руководят социалистическим строительством, стали старательно руководить строительством капитализма на огромной территории государств СССР и Восточной Европы. Бывшие социалистические страны во главе с такими деятелями поспешили стать участниками агрессивного военного блока НАТО, слепо и бездумно выполняют волю администрации США, жаждущей стать и становящейся мировым жандармом.

Итог такого поворота событий печален: народы ввергнуты в волчий капиталистический образ жизни и живут всё хуже и хуже; ветераны Великой Отечественной, воевавшие на стороне антигитлеровской коалиции, в Латвии лишены всяких льгот и привилегий, умирают в нищете. Привилегиями и вниманием властей пользуются вояки, воевавшие на стороне нацистской Германии и Гитлера. Такова несправедливая, горькая, но реальная истина.

Встречая очередную - 62-ю годовщину Победы советского народа в Великой Отечественной войне, Социалистическая партия Латвии поздравляет вас, дорогие ветераны, с Днём Победы и от всего сердца желает вам душевной бодрости, силы духа и крепости веры в счастливое будущее Родины!

Мы заверяем вас, что не пожалеем сил для восстановления исторической и социальной справедливости, для переустройства жизни во имя блага человека труда. Мы отстаивали и всегда будем отстаивать вашу честь, ваши права, гордиться вашим подвигом.

Наш девиз - нет фашизму!

Слава героям - победителям 1945-го года!

С праздником, дорогие товарищи ветераны!

От имени СПЛ
Председатель партии **Альфред РУБИКС**
9 мая 2007 года

Recepte dzīvespriekam

Laiks aiznes sev līdzīgu mūzus, atmiņas un laikmetu. Bijušajās lauku saimniecībās, tāpat kā uzņēmumos un iestādēs reiz godināja Lielā Tēvijas kara veterānus.

Izjuka kolhozi, noprivatizēja uzņēmumus, laiki apmetā kūleni. Sirmos virus tagadējā vara aizmirsusi pilnīgi un galīgi. It kā nebūtu bijusi Latviešu 43. Gvardes divīzija un 130. Latviešu strēlnieku korpuss, it kā kopējā cīņā ar pārējām Padomju Savienības tautām latvieši nebūtu ziedojuši dzīvības un asinis.

Aizmirstība sāp, tāpat kā jebkurš pāridarījums. ...Tukuma pašvaldību ierēdņi ir gana atsaucīgi, bet pārsteigti, kad vaicāju par Lielā Tēvijas kara veterāniem un piekodu nesajaukt viņus ar leģionāriem. Džūkstē dzīvojot viens no Pulka dēliem, Pienavā, Jaunpilī katrā pa vienam ļoti slimam padomju karavīram. Un tā visā Latvijā vien savas ģimenes aprūpēti, bet varbūt vieni un vienu tuļi vada mūža dienas antihitleriskās koalīcijas cīņā, kas izglāba Latviju no Ostlandes plāna realizēšanas.

"Mēs esam pēdējie mohikāņi," teica kandasnieks P. Gustiņš.

Katram savas atmiņas, savi frontes piedzīvojumi, savi draugi, kauju laukos palikuši. Arvien mazāk karotāju paliek šaizemē, arvien vairāk viņu pārceļas aizsaulē.

Tādēļ nepārvērtējami liela nozīme ir tikšanās reizēm. Uzvaras diena, Rīgas atbrīvošanas gada diena, Draudzības kurgāna apmeklējums. No dažādiem vadiem, rotām, pulkiem un frontēm nākuši, viņi visi te vienoti. Kā brālība, kā biedrība, kur katrs caur trejdevējiem nāves lokiem gājis, no biedriem uz mūžu tur šķīries un citādi pasauli vērtēt sācis.

Rīdziniekus, 43. Gvardes divīzijas karotājus vientuļības rūpes nemāc. Viņus kopā pulcina Biruta Čaša. Pati nostaiģājusī divīzijas ceļu līdz Uzvarai, viņa atceras kauju datumus, skaitļus, vietu nosaukumus.

"Citādi taču nevar būt," viņa bilst. "Tā bija mūsu dzīve."

"Mēs esam viena liela ģimene un Biruta mums katram kā māsa, piezvana, parunājamies, pajokojam," gluži vai vienā balsī bilst kauju rūdītē vīri.

Un viņu tikšanās reizes - tās ir kā balzams dvēselei. Draudzīgi pajokot, kopīgu dziesmu noskandēt, rūpēs būt kopā, pārspriest un dalīties domām par šodienas notikumiem lūk, recepte nerimstošam dzīvespriekam un humoram, kas strāvo no sirmajiem, garā nesalauztajiem Lielā Tēvijas kara veterāniem.

A. Zusāne

On žīvet ne v Rīgē. No 9 maia un 13 oktobra staraeta o bjaaetelno okaaetāa u paatānāka sovetiskim voiam-osooboditeliam. I ne tolko potomu, eto veterān 130-go Latyšsko-go strēlkoogo korpusa Leonid Vladimirovič Kriстовskij prihodit sioča eto bly vspomnit pavših tovarišej, vstreititā s boevymi družāami, no i potomu, eto v priamom smysle priložil ruki k ego sozdāniju.

Bolee togo, ešli vniatēlno priglādetāa, to ooin v skulpturnoo kompozīcīi porāzītēlno napominaet ego saogo, pravda, bolee molodogo. Vse-tāki seišas emu ūe daļeko za 80.

Источи

O sudbēe etogo eteloveka možno napīsat ne odu knigu. Praded Leonida Vladimiroviča Kriстовskogo v 16 let ūetstovoval v Ventspīlse v postrojke sudna «Santa Marija», rezal derevo. Kođa ego spuštīli na vodu, na dolgie gođy ūšel v more. Otēc Leonida, toje ponāču svjazal svoju ūižņ s morem - stal ooinom iz pervyh rossijskīh podvodnikov. 8 let prohodil na pervyh podlodkah na Baltike. A potom kak spēcīalista napravīli na Dalņnīj Vostok.

V gođy Pervoj mirovoj voīny okaaetīs v Krasnojarske.

V sembe bylo 4 brata i mlādšā - seštra. Staršīj, Vladimir, byl spōsobnym. V 16 let priņjal ūetstie vo vesoioznom konkurse na sozdānīe paatānīka Valerīju Čkalovu v Gorьkom i zāņjal prizovoie mesto. No pōskolku nīkākogo obozozoanīe ne imel, to ego eškīzī voplotīt v ūižņ bylo poručeno drugomu skulptoru.

Leonid byl pravoj rukoj brata. I kođa tot pošel v otkryvšūoju skulpturnoju mašterскую, tuda i ego priņjali. Naverno, talant peredāel ot dādi, brat otca byl izvestnym v Ventspīlse ūođnikom. Ūe pože v Krasnojarske vmešte so skulptorom po derevu Bernīekom oni oorganizovalī školū vāņnīa i ūivoپīsī. No do etogo Leonid ūiļil tam na formovšīka, izūčal stroitelņūoju lepku.

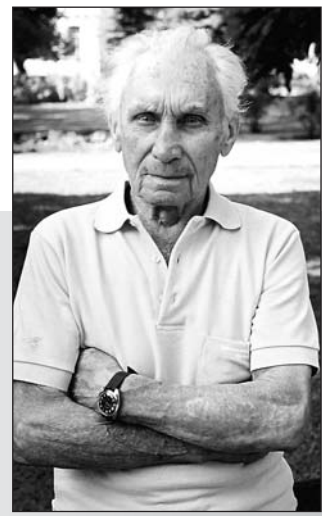
Pered Velīkoj Otēčestvennoj voīnoj Vladimirā prizva-

li i otkrāvalī sluūit v Mon-goļio. On ūetstovoval v bojach na Chālkhin-goļe. Byl ūođnikom, kinomechanikom. V to vrema 8-я Narodno-revolūcīonnāa armīa Kītaĳa otkhodīla v Mon-goļio na otkdyh, popolņnāla boeprīpasū,

Nēčego stavīt paatānīka na kađom ūglū...».

Po vovrašēniju v etā brata vklūčīli v soostav t.n. serūāntskoj rotū, kođaāa prī osoobōđnēnī Rīgi doļūna byla brāt pod svoju ohrānu admi-

Долгий путь к мемориалу Победы

proviānt. Tam poznaoomīlīs s Mao Czeduom, koťorīj poprosīl ego oformīt dekorācīi dļā kaķoĳ-to postānovkī.

Пошел добровольцем...

A Leonid rešīl stal morjākom. V 1941 gođo pođal dokymenty v Odesskoie moreođnoie ūiļiše. Načal sdatvā ekzāmeny, a tūt voīna. Rebāt oprađelīli v trudovūoju armīo - kopāt oopy. Odnāđy vo vrema bombēĳki byl ranen. Vovrūlīs domoĳ. A v dekabre pošel dobrovolcēm v deĳstvuojuoju armīo. Popal v Gorohoveckīe laĳerā, otkuda načīnal svoĳ putē 130-ĳ Latyšskīj strēlkoovīj korpus. Pōsle obočūnēnī oostavīli īnstruktorom, blaĳo ūe vladel ne tolko latyšskīm, no i ruσσskīm jazykām. Potom byla peredovāa. Neoĳīdānno otkozvalī nažd, ĳde vstreitīs s bratom, koťoroĳo vyzvalī iz Mon-goļio. Tēper ū nīh bylo novoe zādānīe - sozdāvat patriotīckīe i antifašīstīckīe skulptury iz gīpsa. A potom brāťev vyzvalī v Moskvū k ruoovodstvū LSSR I pered nīmī postavīli zādāčū - pođotovīt budūšīj paatānīk Pōbede, koťorīj budet vovzeden v Rīgē. A v pervūo očeředē nūeĳn paatānīk Stālīnu.

- Sdełalī mē eškīzī - rāskāzīvāet Leonid Vladimirovič. - Prāvītēlstvo tūčātelno rāssmatrīvalo kađđyĳ. V Rīgē hoťelī postavīt Trīumfālnoju arku Pōbedy, a na Esplānāde pervīj paatānīk Stālīnu, vtořoĳ - v Daugavpīlse. No tūt vmešāelīs predseđātel Vervohnoĳo Soveāa LSSR Avgust Kīrħīnštējn: «Net! Ū nās budet tolko ooin Stālīn v Rīgē.

strātvīnēe zādānīa, arħīvī. Ego boĳcy bukvālno na brone peredovyh tankoh i amfībīj okaaetīs v gođoie. A ū oostāel v 125-m polku 43-ĳ dīvīzīo, koťorīj, prōĳđā etrēz Rīgu, srazū ūšel na zāpād. Voīnu zākončīl, doĳīvāa fašīstov v Kurļāndīi.

Ūe pōsle voīny byl obovāolen vesoioznoĳ konkurse na paatānīk Pōbedy v Mīnskē. Mašterская, koťorōĳo rābotal Leonid Vladimirovič, priņjala v nem ūetstie. I ee proekt zāņjal prizovoie mesto. A potom voplotītīs v Mīnskē!

V 1954-m pōsle oončānīa Akādēmīi ūođoĳestv stal rābotāt načālņīkom skulpturnoĳo etāa koombīnāta «Mākslā». Zākozov bylo more. 18 let na ūkrāīne prīšloē porābotāt. Na zāvođe v Nīkolāeve sozdal memoralnoju stēnu v 150 metrov dļīnu v etēz Černomorskogo flota.

Два бойца, и Неизвестный

Leonid Vladimirovič vspomīnāet:

Kođa obovāvīli konkurse na sozdānīe v Rīgē Paatānīka sovetiskīm voiam-osooboditeliam, rešīl priņāt ūetstie. No na obozūdēnīi otkseāli ūprāmoĳo arħītektora.

- Lādno, konkurse ešť konkurse, ne vsegdā poĳēdāeš - zānovo pereĳīvāet te soĳīťīa Leonid Vladimirovič. Odnāko, memoral toje doļūen byť. Poručāoť arħītektoru Lūvu Bukovskomu na bāze vseoĳo predstāvlennoĳo rāzrābotāt novīj eškīzī. Būĳāev dełal stēlu, Gulbīs - ūeņskūoju fīĳūro slēvā. Sam Bukovskīj zāņālīs skulpturāmī sołdat. Kođa nādo bylo sozdāvat vse v natūrālnoju

12-metrovūoju velīcīnu, on priĳlāsīl meņā v svoju komāndū teħnīckīm ruoovodītelēm. I v eto vrema skončālīs. No ūslel oostāvīt poĳelānīe, etoĳy dālšēe vse rāboty vel j.

Meņā pūtālīs otodvīnūt, no zāmeštītēl predseđātelā Soveāa Mīnīstrov Vīktor Kru-mīnš zāvāel, eto načātoie Būkovskīm prođolĳū j.

- Vy kāk-to obołvīlīs, eto s koĳ-to leplīl fīĳūry?

- Ū meņā byl drug, Slāvā Šādurskīj, iz sībīrskīh latyšej. Vsoĳo voīnu prošel. Vseĳdā na peredovoj. I nī ooinoĳo cārapīny! Nāĳrāđden byl dvūmā ordēnāmī Slāvī. I ū oovorīl ego - on mne pozīrovāel. Eto boeĳ s vĳņānūtoĳo vpered rukoj. Oboĳ vtořoĳo nāveĳlā družbā narodoh SSSR, koťorīe poĳēdīlī fašīzm. A toĳdā mnoĳo govorīloē o celīne, o Kāzāħstāne, i ū rešīl s ĳetētnoĳo portretā Kūnāevā, līdērā respūbĳlīkī, slēĳīt ego līčō. No etū īdeo zārūbīlī. Vot toĳdā ū i sdełal svoĳ portret. A treťīj, s avtomātom - Neīzvestnoĳ. Deło v tom, eto on ūe stōĳel, soĳrānnoĳ iz bronzī. A dvoīh predstōĳlo k nemu prīstīĳovāt. I tūt prīhođīt starūšĳā k klādet k ego noĳām etvety. Goovorū eĳ - māť, paatānīk-to ešťe ne ĳotov. Onā otkvēčāet: «Boĳoē, ne doĳīvū. A ū meņā sūn bez vēstī prołal na Otēčestvennoĳo voīne. Hočū po-mānūt. Puēť etoĳ etelēznoĳ sołdat budet moīm sūnoĳm». Ū ego i nāzval Neīzvestnoĳ sołdatom.

Trūdnoēstēĳ bylo nemālo. No v oktābre 1985 ĳ. memoral, na koťorīj deņĳoĳo rāzrābotāt novīj eškīzī. Būĳāev dełal stēlu, Gulbīs - ūeņskūoju fīĳūro slēvā. Sam Bukovskīj zāņālīs skulpturāmī sołdat. Kođa nādo bylo sozdāvat vse v natūrālnoju

A seišas on stal sīmvolom lūođskōĳo Pāmātī.

D. Vladimirov

Sevi viņi dēvē par Latvijas patriotiem. Ko šie "patrioti" labu darijuši savas dzimtenes labā? Ievēlējami tautu ES un NATO, viņi tai nozauguši ne tikai valsti, bet nākotni.

Lai izprastu lietu būtību un pamatotu spriedumus, ieskatīsimies tādā dokumentā kā "Konsolidēts Eiropas Kopienas dibināšanas līgums". Izlasot šī dokumenta nostādnes, rodas šaubas par Latvijas valsts pastāvēšanu nākotnē. Par to liek domāt daži dokumenta panti.

Tā, 2. Pants paredz kohēziju starp Kopienas dalībniekiem. Kohēzija savstarpēja uzsūkšanās. Nav vajadzīga nekāda izcila iztēle, lai saprastu, kas notiks, kad savstarpēji uzsūksies lielvalsts ar mazu valsti. Tas nozīmē mazās valsts pazūšanu, uzsūkšanos lielajā. Iedomāsimies, kāda kohēzija varētu būt starp līdaku un mazu zivtiņu.

3. Pants nosaka kopējo iekšējo tirgu, kas ļauj bez šķēršļiem brīvi ievest preces. Tas nozīmē, ka sagrūtā Latvijas rūpniecība nekad netiks atjaunota. Tās nozares, kas

Nozagtā nākotne

Eiropas Savienība tuvplānā

vēl nav iznīcinātas, nīkuļos, nespēs izturēt konkurenci ar ievestajām precēm. Tas nozīmē, ka Latvijai būs jāpaliek par valsti lumpenu, kas atkarīga no Rietumu valstu žēlastības dāvanām un galu galā izzudīs. Brīvais tirgus zelta miljarda valstu ierociskolonizēs pārējo pasauli.

To pašu noteic 30. Pants - dalībvalstu starpā ir aizliegti importa kvantitātes ierobežojumi un pasākumi. Tas nozīmē, ka Kōpiena ir domāta augstāk attīstītām valstīm nodrošināt eksportu uz mazāk attīstītām un neļaut tām attīstīties. Tā ir vienkārši kaila nevienlīdzība, diskriminācija pret mazāk attīstītajām valstīm.

48. Pants nosaka, ka darba spēka plūsma Kōpienā nav ierobežojama. Tas nozīmē, ka no Latvijas vienmēr aizplūdis darbaspēks uz

Rietumiem, un valsts paliks bez darbaspēka. Vienīgi atalgojuma izlīdzināšana varētu apturēt tā aizplūšanu, kas Latvijai nekad neizdosies, jo neizdosies atjaunot rūpniecību, jo to nepieļaus minētie panti. 48. Pants nodrošina attīstītajām dalībvalstīm lētu darbaspēku, tajā pašā laikā ļaujot samazināt atalgojumu pašmāju strādniekiem. Šis pants nosaka, ka Eiropas Savienība ir **antistrādnieciska, anti-internacionāla**.

52. un 54. Pants nosaka brīvību visiem dalībvalstu pilsoņiem veikt uzņēmējdarbību citā dalībvalstī. Tajā pašā laikā tiek atļauts vienas dalībvalsts pilsoņiem iegādāties un izmantot zemi, kas atrodas citas dalībvalsts teritorijā. Šie panti liecina par to, ka Latviju ar laiku izpirks svešzemnieki. Tātad ar laiku latviešiem Latvijā

nepiederēs ne uzņēmumi, ne zeme, un vienīgā iespēja savā dzimtenē būs kļūt par kalpiem ārvalstu kungiem. Vai tā nav okupācija?

85. Pants ierobežo Kōpienas uzņēmumu savstarpējās attiecības visdažādākos aspektos. Mērķis viens lai neciestu transnacionālo korporāciju lielie ražotāji.

92. Pants ierobežo valsts palīdzību uzņēmumiem. Tiek nodrošināta kopējais tirgus, notiek tirgus orientācija uz transnacionālām tirgus attiecībām un tiek izslēgta jebkāda valsts palīdzība saviem uzņēmumiem. Tas nozīmē nepieļaut protekcioņisko ekonomisko politiku, kas vienīgā varētu glābt Latviju.

Labējie "patrioti", bez šaubām, ir izlasījuši Kōpienas Līĳumu, bet tas viņus neatturēja no aģītēšanas par iestāšanos Eiropas Savienībā. Viņi nevarēja nesaprast, ka ES novedīs Latviju strupceļā. Latvijas tautas perspektīva ir izzust pavisam, asimilējoties lielu tautu vidū vai kļūt par tautu pasaules staigātāju - bez savas dzimtenes.

Ernests Rasims

Kājnieks trīsreiz uzbrukumā neiet

Nepielūdzamais, neapturamais laiks vienaldzīgs un bezjūtīgs rit uz priekšu. Vienaldzīga un bezjūtīga ir arī Latvijas oficiālā vara, kas izliekas nezinām Lielā Tēvijas kara vēsturi, kas tēlo aklumu attiecībā pret Lielā Tēvijas kara veterāniem.

15 gadi pagājuši aizmirstības zīmē. Tomēr ne attieksme un viedokļi, ne nezināšana vai naidis nevar mainīt notikumu gaitu, nevar izdzēst padomju karavīru varoņdarbus no vēstures annālēm, tāpat kā nevar noliegt to faktu, ka padomju karavīri izglāba pasauli no fašisma mēra. Jā, arī Latviju izglāba no hitleriešu ieplānotā scenārija par Ostlandi un latviešu vergu likteni. Bet ne par to šis stāsts. Stipri ir Lielā Tēvijas kara veterāni. Par spīti tam, ka pat latviešu pušus, kas aizstāvēja savu dzimteni, tagad dēvē par okupantiem. Tomēr gana rūgtuma.

Pēteris Gustiņš dzīvo Kandavā. Viņš karojis Latviešu 43. Gvardes divīzijā, 121. pulkā, 3. bataljonā. Skaitļi palikuši atmiņā tāpat kā kauju ceļš.

“Kājnieks trīs reizes uzbrukumā neiet, viņš krīt kaujā vai labākajā gadījumā tiek ievainots,” - saka P. Gustiņš. Viņš gājis triecienuuzbrukumā divas reizes. Tālākais kauju ceļš turpinājies kopā ar lielgabalu. Divu vīru apkalpe viens lādē, otrs šauj. Bet par ievainojumiem runājot nekur jau viņi nepazuda. Pirmoreiz ejot triecienuuzbrukumā, šķemba trāpīja kājām, vaina gan nav bijusi nekāda liela, bet bikses gan pušu. Visnopietnākā reize bijusi, kad viņš kontuzēts. Galva pēkšņi tukša, troksni nedzird un viņš pilnā augumā stāv. Biedrs norāvis zemē un pāri atkal lidojušas šķembas.

“Balta putoja Lovate straujā, minu rējienos dunēja gaiss”, reiz rakstīja Jūlijs Vanags, kurš arī piedalījies kaujās pie

Lovates. Mans sarunu biedrs saka, ka Lovates ūdeņi plūda sarkani no asinīm. Staraja Rusa, Veļikije Luki - smagas un asiņainas kaujas, ilga nīkšana purva dūkstis, kur tranšejas rokat, pēc pirmā lāpstas dūruma ūdens tērcītē steidzies piepildīt rakumu. Pinuši kārklu pinumus, lai tranšejas pasargātu no ūdens. Staraja Rusa purvos pavadījuši gandrīz vai pusgadu, līdz 1943. gada rudenī pārvietojušies uz Veļikije Lukiem, Nasvas staciju.

Rūgtā ironijā Pēteris bilst, ka vienā ziņā

ja Maskavā. 12 latviešu ģimenes savā starpā draudzējās tajā vienā konkrētajā rajonā, kur viņi dzīvoja. Ģimeņu tēvi šeit bija ieradušies pēc Pilsoņu kara frontēm. Latviešu sarkanie strēlnieki, kuri ticēja humanisma cēlajai zvaigznei, kuriem trūka gaisa Ulmaņa Latvijas buržuāziskajā valstī.

Kurš te runā par represijām? Neviens nav tā cietis, kā latviešu komunisti toreiz Maskavā. Bērni palikuši bāreņi, jo bija, lūk, 1937. gads. Pētera tēvs gan pastēdzies nomirt dabīgā nāvē. Un tā nu Maskavas kapsētā guļ tēvs, māsa, vecā māte.

jas karotāji. Bandinieki lielajā spēlē uz dzīvību un nāvi.

Cilvēks pie visa pierod. Sals, slapjas kājas, tveice un tomēr slimības pa gabalu mukušas. Reizēm gan kara biedri sapņojuši eh, tiktu hospitālī izgulēties kādas pāris dienas baltos palagos un tad lai notiek, kas notikdams. Tomēr uz hospitāli nācās braukt pēc smagiem ievainojumiem un ciņā ar kaulaino baltie palagi kļuva tik mazsvarīgi. Automašīnas kravas kastē pa apaļiem kokiem izliktu ceļu aizkratīties līdz stacijai, ievainojuma sāpes, kad aizsita elpu, vai brīnumam, ka puīši murgos un bailēs sauca mammas. Viņi bija tik jauni un tik nežēlīgs bija laiks. Arī Pēteris karot aizgāja jauns, septiņpadsmitgadīgs jauneklis.

Viņš aizgāja karot, lai gan Maskavas rūpnīca, kurā viņš strādāja, ražoja kara materiālus un strādnieki bija pasargāti no aktīvām kara gaitām. Jā, Pēteris latvietis, kura māte nākusi no Zentenes puses, bet tēvs Jānis no Cēsīm, dzīvo-

No bērnības laikiem Pēteris saglabājis draudzības saites ar Makševicu ģimeni. Vecākais dēls karā pazuda bez vēsts, bet māsa un jaunākais dēls bijuši ciemos pie Pētera uz Kandavu. Un vēl tur toreiz dzīvojuši Melbārži, Lūši. Ernestes Lūsis bijis Pilsoņu kara varonis, apbalvots ar Sarkanā Karoga ordeni, un vēl viņam bijis sudraba mauzeris ar koka ietvaru un Frunzes parakstu.

... Divstāvu māja celta padomju laikā. Skaista vieta - pilsēta, tomēr māja savrup no citiem namiem, no trokšņiem un steigas. Pēteris, strādādams par šoferi, it bieži palīdzējis atvest te vienu, te otru materiālu. Un tad, kad paklīdušas baumas, ka viņam jau nu arodbiedrība dzīvokli noteikti piešķirs, tad viņam jauncelāmā māja iepatikusies vēl vairāk. Arodbiedrība dzīvokli piešķir, tagad tas noprivatizēts. Aiz loga malkas šķūnis ar rūpīgi sakrautām malkas grēdām, netālu dārziņš. Tik spēka tā pamazāk. Dzīvesbiedre Milda jau sākusi rušināties pa zemi, bet saslimusi. Bet istabā omulīgi murrā kaķis.

A. Zusāne

Pārdomas Lieldienās

Ai, Kristu, vai augšām Tu cēlies? Vai Tevi pielūgt nav grēks

Tiem valstsvīriem, kuru mēles uz zudību pasauli ved?

Par brīvību sauc viņi važas, ko cieši ap tautu sien, Par miera misijām karus, kad dzīvības nelaikā dziest.

Un reformas viņu gaumē ir izpostīts sadzīves fons, Kad tāltālā Latgales sādžā ne pasts vairs, ne telefons.

Kad latvāņi, usnes deg kūlā, kad ērces kļūst cilvēku lāsts,

Tad reizēm un ne jau pa jokam sirds ārā pa muti kāpj.

Skan baznīcā Lieldienu mesa un lūgšanas debesis trauc,

Bet pasaules ziņas vēsti lūk, Irākā svētīt nav ļauts.

Nav būtiski islāms vai Kristus, ir cilvēka dzīvībai svars,

Bet miljoniem dzīves pie viņiem ir postījies nežēlīgs karš.

Nu kristiešu Lieldienu ritā tur tūkstošu tūkstoši iet Par savas dzimtenes brīvi, pret varmākām karogī zied.

Starp varenās ierindas pūļiem bērnu ratiņi saskaņā kladz, Jaunam tēvam blakus iet māte un tādu viņu ir daudz.

Kliedz plakāts ap jaunekļa pleciem un rokas ratiņus stumj

“Prom jeņķi! Prom, svešie, reiz vācieties un atļaujiet dzīvot mums!”

Sedz parandža sievietes seju un svešs viņai Rietumu stīls,

Bet katra pazemība reiz beidzas un vadzis beidzot ir pilns.

Vai okupēt valsti dēļ naftas par demokrātiju to sauc?

Plīv karogī, naidā dzirkst acis nav ienaidnieks okupants draugs.

Vai salda dusa ir Baltajā namā tiem ļaudim, kas intrīgas vērpi?

Vai nejūt, ka pāri malām līst pacietībai nu mērs?

Skan baznīcā Lieldienu mesa, nekas nav pasaulē cits,

Tāpat kā pirms div/ tūkstoš gadiem cilvēks cilvēku krustā sit.

A. Zusāne

Anekdotas

Amerikāņu superprecīzās bumbas kļūdas pēc Irākas vietā trāpa Irānā. Tiešām superprecīzas kļūdās tikai par vienu burtu!

Džordžs Bušs uzstājas NATO:

- Mūsu kareivji nomētā ar granātām savus komandierus, mēs notriecam angļu lidmašīnas, mūsu raķetes trāpa Sīrijas autobusus, bet bumbas krīt Irānas teritorijā. Un pēc tā visa mūs apvaino Irākas iedzīvotāju nemīlēšanā?

Pirms kārtējā uzbrukuma Bagdādei amerikāņu kareivji skaita lūgšanas.

Pirmais:

- Dievs, palīdz man izdzīvot vai krist kaujā kā varonim.

Otrs:

- Dievs, izdari tā, lai Tjumeņā beidzas nafta.

Pirmais:

- Tu ko?

Otrs:

- Tev ir iekšā aizstāvēt demokrātiju aukstajā Sibīrijā?

Amerikāņu kareivji saka angļu lidotājiem:

- Jūs lidosiet visbīstamākajā rajonā, irākieši cīnīsies līdz pēdējam. Izredžu jums ir visai maz, bet mēs jūs piesegsim ar “uguns līniju”.

- Varbūt mums būs vairāk izredžu, ja jūs to nedarīsiet?

Лудза празднует день Победы

Каждый год, несмотря на то, что в нашей стране День Победы замалчивается правящими, в Лудзе проводится митинг памяти павших воинов и чествование победителей. На него собираются ветераны, их дети и внуки, все кому дорог это праздник.

Депутаты-социалисты слово держат

Уже несколько лет подряд, с того момента как социалисты Филипп Строганов и Фридис Бокиш были избраны депутатами Лудзенской думы, накануне праздника ветераны получают материальное пособие. «Мы обещали заботиться о ветеранах Великой Отечественной войны и свое слово держим. Мы считаем, что ветераны заслужили почет, уважение и помощь государства и местных

самоуправлений. Да, эта помощь не столь значительна, как они того заслуживают, но пусть будет хоть это скромное «что-то», чем совсем ничего» - говорит Ф.Бокиш.

- Помимо этого - продолжает Ф.Бокиш - мы приводим в порядок места захоронения павших борцов с фашизмом, а также памятники. Так, одним из первых был отреставрирован обелиск в честь памяти погибших партизан. Потом мы взяли за памятную плиту с именами лудзенцев, погибших в годы войны. Последняя наша работа - приведение в порядок стелы, посвященной освобождению района.

От имени думы мы сотрудничаем с Генеральным консульством РФ в Даугавпилсе. В деле сохранения памятников и могил павших воинов оно оказывает материальную поддержку. Обычно по-

ловина средств идет от них, вторая половина из городского бюджета. Помимо этого, с помощью Генконсульства, даем возможность ветеранам поправить свое здоровье в санатории.»

«Пуля обошла сердце...»

Один из тех, кто по направлению Генконсульства ездил в санаторий - ветеран войны лудзенец Константин Воверс. В далеком 1944 году, как только Советская армия освободила Зилупе, Лудзу и Резекне, он попал в первую партию новобранцев, призванных в Советскую армию, прошел ускоренный курс обучения и был направлен на фронт. Так солдат Воверс освобождал родину от фашистов. Довелось повоевать в Курземской стороне, где шли тяжёлые бои. Как он говорит - было

всякое. Его боевая часть сталкивалась и с легионерами СС и с власовцами.

А День Победы пришлось встретить в госпитале: 5 марта он был ранен в грудь. «Чуть-чуть не попали в сердце. Пуля как бы обошла сердце и не задела его. А так мог бы остаться там лежать, - делится воспоминанием К.Воверс. - На лопатке рана была - кулак влазил. Но на молодом теле всё зажило.»

Как и каждый год, 9 мая он снова придет на митинг - повидаться с боевыми товарищами, поклониться памяти погибших земляков. И пусть ветеранов в Лудзе становится всё меньше и меньше, людей приходящих поздравить их с праздником, меньше не становится.

Сергей Иванов
г.Лудза

Ветеран-лудзенец
Константин Воверс.

Nepadevušies latvieši

Šī gada janvārī Francijas avīze "Bastille Republique Nations" publicēja lielu analītisku rakstu par Latviju. Rakstā tiek izskatītas sociālās nevienlīdzības problēmas, nepilsoņu stāvoklis, uzstājīgie mēģinājumi pārskatīt Otrā pasaules kara rezultātus un bijušo nacisma atbalstītāju cildināšana. Publicējam dažas šī raksta nodaļas.

Ar pilnu minētā raksta tekstu var iepazīties Latvijas Sociālistiskās partijas mājas lapā krievu un latviešu valodā: www.latsocpartija.lv

Nirnbērgas rezultātu pārskatīšana

Latvijas valdība izseko un tiesā bijušos antihitleriskās koalīcijas dalībniekus un godina bijušos nacistus.

Cilvēks ir paralizēts, piekalts savam krēslam, šogad viņam paliek 90 gadu. 1984. gadā Latvijas vara viņu iemeta cietumā, kur viņš pavadīja 22 mēnešus. Saskaņā ar Strasbūras Cilvēktiesību tiesības lēmumu, kas atzina Latvijas spriedumu pret Mihailu Farbtuhu par necilvēcīgu un nosodāmu, viņš tika atbrīvots. Ieslodzījuma laikā cilvēkam, kurš jau pirms tam bija invalīds, ievērojami pasliktinājās veselība.

Tomēr ar to vien, ka viņam atdota brīvība, sirmāis veterāns nesamierinās. Viņš kopā ar savu advokātu pieprasa atzīt viņa izsekošanu, kas saistīta ar politiskiem motīviem, jo starp apvainojumiem, kādēļ viņu sodīja, ir tādi panti kā "genocīds" un "noziedzīgi pret cilvēci".

Galū galā Farbtuha lieta nebūt nav unikāla. 1998. gadā bijušais padomju ģenerālis Noviks nomira cietumā, kur viņu ieslodzīja tādu pašu politisku motīvu dēļ. Pastāvošajai varai svarīgi ir tas, lai dažādos veidos nodemonstrētu, cik "padomju okupanti" ir slikti.

Tomēr par visspilgtāko liecību Latvijas oficiālās varas nostādņēm kalpo situācija, kurā nokļuvis Vasilijš Kononovs. 1923. gadā dzimis, viņš iekļāvās Pretošanās kustībā pēc vācu nacistu iebrukuma. Viņa vecāki tika arestēti. Viņš guva ievēribo kā drosmīgs cīnītājs, tāpēc kļuva par pagrīdnieku un partizānu tīkla vadītāju. Šis tīkls, līdzīgi kā analogiska kustība Francijā, iznīcināja kolaboracionistus, kas sadarbojās ar Vērmahtu. Sešdesmit gadus vēlāk viņam piesprieda 6 gadu cietumsodu par "kara noziegumiem". Pateicoties sava advokāta pūliņiem, Kononovu no apcietinājuma atbrīvoja pēc 1 gada un 8 mēnešiem.

Cilvēks, kuru savulaik cildināja kā Pretošanās kustības varoni, tagad skaitās noziedznieks. Ar rūgtu ironiju var konstatēt, ka viņš ir pasaulē pirmais cilvēks, kas notiesāts par antifašismu. Netaisnība, par kuras upuri kļuvis V. Kononovs, atspoguļota daudzskaitlīgās reportāžās, kas atzīst viņa patiesību (Time, Newsweek, Guardian).

Daiļrunīgs ir ziņojums, ko Latvija oficiāli nosūtījusi Strasbūras tiesai, bez kādas šaubīšanās attaisnojot spriedumu un argumentējot, ka tas ir līdzeklis Nirnbērgas procesa kļūdu labošanai.

Nirnbērgas procesa pārskatīšana, lūk, kur galvenā ideja, ko atbalsta valdošās aprindas. Tāpēc privilēģijas un 50 latu ikmēneša pielikums pie pensijas "nacionālajiem par-

tizāniem" un Waffen SS karotājiem, bet antihitleriskās koalīcijas cīnītājiem pazemojumi un tiesas procesi.

Pat Latvijas parlamentā ievēlēts deputāts Visvaldis Lācis, kurš reiz bija SS leģiona komandiera vietnieks. V. Lācis izdevis grāmatu, kas, protams, ieturēta Nirnbērgas procesa pārvērtēšanas stilā. Grāmatas prezentācijā personīgi piedalījās Valsts prezidente, un drīz šis sacerējums tiks mācīts skolās, vēstures stundās.

Revizionisms

Valdot šādai attieksmei pret vēsturiskiem notikumiem, cīņa pret nacistisko okupāciju tiek pārvērsta farsā, pat noziegumā, tajā pašā laikā godinot SS leģionu. Valsts galva Uzvaras dienas piemiņu publiski nosauc par iemeslu iedzēršanai, tiek ignorēts un likti šķēršļi Draudzības kurgāna apmeklējumam. Toties 16. marts - leģionāru diena - ir cīņā valdošajās aprindās.

20. gadsimta otrajā pusē Baltijas valstis atjaunoja un nostiprināja savus sakarus ar Maskavu, kļūstot par federatīvu PSRS republiku. Tieši šajā aspektā nepieciešams izvērtēt Vašingtonas kungu ekstraordināros centienus: ne tikai atdalīt šīs valstis no privilēģētu attiecību sfēras, kas veidojušas divarpus gadsimtu garumā, bet iegrust tās arī atlantiskajos apskāvienos. Objektīvi, no ģeopolitiskā skatu punkta raugoties, tā bija rūpīgi izdomāta un īstenota akcija.

Stratēģiskais reģions

Protams, oficiālie masu mediji un stratēģi stāsta, ka Baltijas valstis pēkšņi sarāvušas savas važas, lai pievienotos "brīvajai pasaulei". Realitāte ir citāda. Lai to izprastu, atgriezīsimies vēsturē.

Pirms Otrā Pasaules kara beigām, kad Sarkanā Armija ieņēma Berlīni, rietumu specdienesti (it īpaši, britu) jau bija nolēmuši rekrutēt ļaudis no SS apakšnodaļām. Daļa no viņiem ar stipru antikomunistisku motivāciju tiks izvietoti Zviedrijā, vēlāk Lielbritānijā. Līdz 50. gadu beigām daudzskaitlīgas komandas, apmācītas spiegošanā un sabotāžā, tiktu nosūtītas uz jauno Latvijas sociālistisko republiku. Negūstot panākumus, šo taktiku atcēla, bet rietumu valstis, sākot ar ASV, nekad neatzina trīs Baltijas valstis kā PSRS sastāvdaļu. Attieksme visdrīzāk liecina par to, ka Vašingtona nekad nav atteikusies no idejas ņemt savā kontrolē šo Eiropas ziemeļaustrumu reģionu, kas ir patiesi stratēģiski svarīgs.

Bez tam, daudzi simti tūkstoši baltiešu bēga uz nacistisko Vāciju, tikko Vērmahts bija spiests sākt atkāpšanos zem Sarkanās Armijas triecieniem. Ļoti liela daļa emigrēja tieši uz Ziemeļameriku, kā pašreizējā Valsts prezidente Vaira Viķe Freiberga. Viņai bija 7 gadi, kad viņas ģimene 1945. gada 1. janvārī sēdās pēdējā vācu kuģī, kas bija paredzēts to valdošās šķiras pārstāvju evakuēšanai, kas bija sadarbojušies ar okupantiem. Palikusi uz dzīvi Kanādā 1954. gadā, Freibergas kundze atgriezās savā dzimtajā Latvijā 1999. gadā un šī gada jūnijā viņu ievēlēja par Valsts prezidenti. 2003. gadā viņu ievēlēja no jauna, bet visu šo laiku viņa saglabā Kanādas pilsonību, kas ir netipiski Eiropas valsts galvai. Viņas straujā izvirzīšana augstākajos varas ešelonos, tai pašā laikā viņai saglabājot aizokeāna pil-

sonību, var izrādīties par angļu sakšu specdienestu nerimstošās intereses pazīmi par šo stratēģiski svarīgo valsti. Katrā ziņā viņi Gorbačovā ēras beigās uz turieni aizsūtīja ne mazums "ekspertu".

Pēc neatkarības pasludināšanas, tā saucamie, eksperti turpināja spēlēt galveno lomu. Tā, Konstitūcijas aizsardzības biroja priekšnieks (iekšējās drošības dienesti) pieņēma Latvijas pilsonību, kad bija saņēmis šo posteni, tūlīt pēc tam, kad ieņēma ... britu militārā atašeja posteni Rīgā. Arī pašreizējā valdībā, kas sāka strādāt kopš 2006. gada oktobra, daudziem ministriem ir dubultpilsonība: latviešu un amerikāņu. Starp citu ekonomikas un ārpolitikas sektoru vadītāji. Lūk, kam un par to var nešaubīties ir izdevīgs transatlantiskais dialogs.

Visi saprot, ka līdzīgu valsts pavērdzināšanu, kura vēl pirms divdesmit gadiem bija Padomju Savienības sastāvdaļa, varēja veikt tikai artilērijas uzbrukuma, tiesa gan, ne militārā, bet ideoloģiskā sfērā. Šī sagatavošana balstās uz diviem punktiem, kas nesaraujami saistīti viens ar otru ar vēstures pārrakstīšanu un nacionālisma uzkurināšanu.

Vēstures pārrakstīšana

Vēstures pārrakstīšana balstās uz postulātu: Padomju Savienība 50 gadu garumā ir bijusi sveša, okupētājvalsts. Vienalga, ko domātu par bijušo PSRS, patiesībā Latvija bija viena no 15 republikām, kas visvairāk ieguva no Federācijas līdzekļu pārdales gan rūpnieciskā, gan sociālā plānā.

Parādās secinājums: tā kā PSRS bija okupants (no 1940. gada), loģiski, ka Vērmahtu sagaidīja ar sajūsmu, kad tas "atbrīvoja" valsti 1941. gada jūnijā, kā to tieši akcentē "okupācijas muzejā". No šī momenta saskaņā ar oficiālo vēsturi, viss sasaistās vienā ķēdē: latvieši, kas dienējuši SS leģionā, esot istie patrioti un šodien viņi jāgodina kā simboliski, tā materiāli. Toties partizāni antifašisti un Sarkanās Armijas cīnītāji atklāti tiek uzskatīti kā ienaidnieki. Daži no viņiem notiesāti neatkarīgās Latvijas laikā. Pilnīgi loģisks ir valdības paskaidrojums, ka visas problēmas saistās ar Nirnbērgas procesa kļūdu labošanu. Rikojoties šādā veidā, vara demonstrē nepamatotu cietsirdību, tā realizē koordinētu politisku stratēģiju.

Otrs aspekts latviešu nacionālisma uzkurināšana. Lai nostiprinātu koncepciju "okupācija", bija nepieciešams radīt mitu par seno latviešu nāciju. Lai nodemonstrētu šīs nācijas "varenumu" bez jebkādas šaubīšanās tiek radīts nepilsoņa statuss tiem, kurus grib izslēgt no tās. Tādā veidā iedzīvotāju tūkstoši izrādās ārzemnieki paši savā zemē, bez pilsoņu tiesībām, uz kuriem klausējot parāda ar pirkstu, kā uz ienaidnieka piekto kolonu.

Varētu iedomāties, ka tas viss ir pilnīgi neiederīgi šodien, kad risinās nepārtraukti spriedelējumi par cīņu pret diskrimināciju un dažādām nacionālisma izpausmēm. Tomēr tas, ka šāda situācija prevalē Eiropas Savienības dalībvalstī, nemaz neuztrauc tās vadītājus, kas turpina gluži mierīgi pamācīt visu planētu un nekad nepalaiž garām gadījumus, lai dotu norādījumus prezidentam Putinam cilvēktiesību jautājumos.

Pjērs Levi,
"Bastille Republique Nations" galvenais redaktors

- Я дожил до мира. А сколько ребят погибло! Знаете, как часто в затишье между боями солдаты мечтали о том, чтобы хоть на мгновение, хоть одним глазом увидеть, какой будет жизнь после войны. Увы, это смогли сделать немногие. Хотя павшие не поверили бы тогда в то, что творится сейчас в нашей Латвии...

- Я родился в 1922 году седьмым ребенком в крестьянской семье, которая проживала в Лудзенском уезде. А всего нас было 11 братьев и сестер. Сами понимаете, пришлось нелегко, но родители умели и работать, и нас воспитывать. Конечно, с раннего детства довелось познать труд на земле. Вставали в пять утра и уходили отдыхать в 11 ночи. Иначе бы не выжили. Но эта закалка потом пригодилась в жизни.

Жизнь заставляла о куске хлеба думать в первую очередь. Жил я тогда недалеко от границы. И вот утром 17 июня 1940 года пронесся слух, что части Красной Армии входят в Латвию по шоссе Лудза-Себеж, это за Зилупе. Мы с одноклассником на велосипеды и туда.

- Как их встречали?

- С восторгом и надеждой. Кстати, мы политически активны были, даже в глубинке. Знали, что творится не только в Латвии, но и в мире. Помню, как за республиканцев в Испании переживали. На всю деревню у соседей был один радиоприемник, вот мы туда по вечерам и ходили слушать передачи из Москвы.

- В вашей жизни что-то изменилось?

- Конечно. Мы жадно впитывали все новое, а главное - свободу. Проводили в школе митинги, собрания, активно участвовали во всех мероприятиях. Хотя, сразу скажу, комсомольцем я стал только в 1941 году. Перед Великой Отечественной войной закончил на отлично шестилетку. 22 июня мы с друзьями собрались у озера на «зеленый вечер». Устроили танцы, и вдруг вечером узнаем - война! Вот так, недотанцевав, мы сразу повзрослели.

А 4 июля дядя мне дал 25 рублей и я на велосипеде поехал на восток - немцы приближались. Мы пытались всей семьей эвакуироваться, но мои добралась только до Себежа и потом им пришлось вернуться. А я прорвался. В противном случае, наверное, меня бы расстреляли, как советского активиста.

После начала оккупации местные полиция меня разыскивали.

- И куда добрались?

- Далекое. Но не сразу. Остановившись в колхозах, поработав несколько дней за питание, какую-то копейку, линия фронта приближается, и опять на восток. За два дня до прихода в Горький узнал, что там комплектуются подразделения для Латышской дивизии. Вот тут мой рост едва не сыграл злую шутку - военком категорически отказывался брать в добровольцы мальчика. Не помогало и то, что

Франц КАДЫШ: «Так хотелось заглянуть в мирное будущее!»

мне уже 18 лет. Не выдержал я, сел на пол и говорю, что никуда не уйду, пока в армию не возьмете. Он усмехнулся и разрешил остаться.

- И в какой род войск определили?

- Приехали в Гороховецкие лагеря на машине, а там почти никого. Переночевали в палатках, а утром нас построили и стали выяснять, кто чем занимался. А у меня отец на Первой мировой служил артиллеристом, и когда очередь дошла до нас, при команде: «Артиллеристы!» мы, трое, шагнули вперед.

Так он оказался во взводе управления разведки. А в ноябре дивизию погрузили в эшелон и повезли в сторону Москвы. Артиллеристы попали под Мытищи. Переночевали в школе, а утром бросок на передовую. Мороз - под 40! Хотя одеты тепло, но верхом на лошадах не усидеть. Пришлось рядом вприпрыжку бежать. Не раз батареи оказывались на направлении возможных прорывов противника. Так было и в районе Волоколамского шоссе. Оттуда поворот на 180 градусов и в новый район. И все время по снегу. Это при тех-то страшных морозах! Дошли до Наро-Фоминска. И с ходу в бой. Он длился трое суток.

- Потери были страшные - вспоминает Франц Сильвестрович. - Оттуда, без отды-

ха, вновь пешком под Боровск. В ночь на 1 января 42-го наш батальон направили в тыл немцев. Не то, что костры разводить, даже переговариваться было нельзя. Люди на ходу замерзали. Но в нужный момент батальон нанес удар с тыла. Боровск был освобожден.

Тогда он получил первое ранение в голову и контузию. Потом был медсанбат, операция, госпиталь. Едва пришел в себя, стал просить главврача о выписке. С большим трудом, но добился.

- Потом было длительное военное стояние в болотах под Старой Руссой, голод - рассказывает Франц Сильвестрович. - И вдруг новый приказ - меня направляют в артиллерийское училище в Пензу. А в 1943 году, став лейтенантом, командиром батареи «сорокпяток» воевал на Курской дуге.

Затем было освобождение Украины, мы вырывались вперед на 150-200 километров, оставляя в тылу свою пехоту. Так стремительно драпали фашисты. Дошли до Ивано-Франковска и нас перевели на Днестр - шла подготовка к наступлению на Варшаву. Тут меня в третий раз отзывают в Гороховецк. И тут же сразу в эшелон с назначением командиром противотанковой батареи. В бои на территории Латвии вступили уже под Дагдой. Прейли, Рудите... Там я был второй раз ранен. На этот раз в ногу пулеметная очередь угодила.

Снова госпиталь. Но удалось побывать в родных местах, встретиться с родными. Узнал, что одного брата местные полиция расстреляли, а мать с отцом и сестрой немцы угнали в Германию. Слава богу, после Победы вернулись. После короткого излечения попал в полк тяжелых минометов командиром батареи. С ним и освобождал Латвию, участвовал в боях за Ригу.

- Мы шли со стороны Кекавы - Франц Сильвестрович не скрывает волнения. - И вот вдруг слышим, 13 октября взрывы - немцы набережную взрывали. До этого шли ожесточенные бои и вдруг почти все смолкло - с передовой фашисты пропали. Оказывается, наши войска неожиданным ударом освободили Ригу. 43-я дивизия 130-го Латышского стрелкового корпуса пошла в город, а наш полк развернули на Добеле. Так что я оказался в столице чуть позднее, когда командир на три дня отпуск дал. Но тот радостный настрой освобожденных земляков и родственников запомнился на всю жизнь. Мы вышибли оккупантов! Да и вообще, всюду, в России, на Украине, в Курляндии мирные жители встречали нас, освободителей, невероятно тепло, последним делились на радостях.

Правда, война еще продолжалась. 43-я гвардейская дивизия добивала фашистов и их пособников в «Курляндском котле». Но в апреле 22-ю армию сняли с фронта, выдали провиант на 40 дней, пополнили личным составом, оружием и на Дальний Восток. Доехали до Минска. И тут неожиданный приказ - поворот на Балканы, где предполагался контрудар в тыл советских войск. Там и встретили Победу.

- 8-го мая меня разбудили ночью. Выскочил из землянки, три раза закурил и сказал - все! С тех пор ни разу не затянулся. Тут же разбудил своих солдат - ребята, Победа! Что тут началось. Стреляло все, из чего можно было стрелять. Жители перепугались и из деревни побежали в поле. Но мы их успокоили. А потом, чего греха таить, здорово отметили - с улыбкой вспоминает Франц Сильвестрович.

После демобилизации поступил в вечернюю среднюю школу. И хотя многое подзабыл, смело пошел в 9-й класс. Занимался, как воевал, не щадя себя. Закончил экстерном. Потом поступил на строительный факультет в Латвийский госуниверситет. После здесь же оставили работать преподавателем, затем перешел в Рижский политехнический институт, руководил кафедрой. Через его руки прошли почти 4 тысячи строителей.

А о военном прошлом напоминают ордена Александра Невского, «Отечественной войны» 1-й и 2-й степеней, «Красной Звезды» и многочисленные медали.

Д. Владимиров

Надежда ОЛЕФИРЕНКО: «Все у меня унесла война...»

Впервые дни войны Надежда Николаевна, молодая жена офицера Красной Армии, лишается двухлетней дочери, зверски убитой фашистскими извергами. А вскоре, в боях под Москвой, погибает и её муж - командир 508 гаубичного артполка подполковник Родион Яковлевич ОЛЕФИРЕНКО.

Преисполненная чувством мести за гибель близких, за разоренные города и села родной Отчизны, Надежда Николаевна в августе 1942 г. поступает в Воронежскую, а несколько позже в Московскую радиоспецшколу, по окончании которой убывает в действующую армию, где до конца войны выполняет боевые задания.

Она имеет ранение и контузию. Награждена боевыми орденами - орденом Отечественной войны II степени и орденом Славы III степени, 10-ю медалями.

День Победы был долгожданным и радостным. Но слишком дорого досталась эта победа. Миллионы бездомных людей не дождалась домой своих близких, а многие фронтовики увидели в своем родном краю одни могилы да пепелище.

Как и многих, некому было ждать и Наташу. Большой пыткой были для нее первые послевоенные дни. Она поняла, что и сейчас ей понадобится настоящее мужество, чтобы пройти через одиночество.

После демобилизации Наташа разыскала могилу мужа, сходилась на поляну, где была похоронена ее дочь. Она нарвала полевых цветов, разбросала их по всей поляне и долго сидела на опушке леса, вспоминая осень сорок первого года. Но надо было жить дальше.

Ранним августовским утром поезд остановился на небольшой железнодорожной станции. Здесь и располагался военный городок, откуда Наташин муж уехал на фронт.

Н.Олефиренко
в годы войны

С маленьким чемоданчиком и солдатским вещмешком она сошла с поезда и медленно направилась к своему дому. От сознания того, что ее и здесь никто не ждал, Наташу охватило отчаяние. Она уже знала, что в ее квартире временно поселена большая семья эвакуированных, и теперь почему-то пожалела о своем приезде сюда. И все-таки решилась. Дверь открыла маленькая худенькая старушка. Поздоровавшись, Наташа прошла в комнату и без приглашения села на табуретку. На нее молча смотрели растерянные временные жильцы, которые сразу поняли, что приехала хозяйка квартиры.

Взгляд Наташи остановился на вещах, которые так и остались стоять на своих местах. Ее никелированная кровать была теперь застлана не красивым пикейным покрывалом, а старым зеленым ватным одеялом с заплатками, а на детской кроватке лежала куча постельного белья. Возле кровати стояли женщина и трое детей. Женщина, в ответ на взгляд гостя, залепетала скороговоркой:

- Нам некуда ехать. Муж мой погиб еще в сорок первом году, и хату тоже разбомбили. А эта девочка (и женщина показала рукой на самую старшую, которая сидела на кровати возле бабушки) - дочка моей погибшей сестры. Сестру-то немцы повесили, и мужа потом замучили.

Наташа молчала.

- Разрешите нам здесь пожить, пока не найдем себе квартиру, - залилась слезами женщина.

Наташа продолжала молча смотреть на изможденное лицо женщины. По внешнему виду ей было не более тридцати пяти лет, но из-под косынки видны были уже седые волосы.

Лицо покрылось мелкими морщинками, а из глубоких впадин смотрели потускневшие от горя глаза. Рядом с ней стояли чумазые и кое-как одетые дети. Сидела старушка с той девочкой, на которую рукой указала женщина. Девочка то и дело дергала бабушку за рукав и что-то шептала ей на ухо, а когда бабушка не захотела ее слушать, девочка громко спросила:

-Бабушка, а тетя военная выгонит нас из комнаты?

Бабушка погрозила ей и приложила палец к губам. Наташа посмотрела на эти безрадостные детские лица, которым пришлось перенести за годы войны и голод, и холод, и сердце сжалось у нее от боли. Она встала с табуретки, подошла к девочке, и, погладив ее по головке, ласково ответила:

- Нет, тетя военная вас никогда не выгонит.

Потом, обращаясь к женщине, Наташа солгала:

- Я здесь проездом. Мне нужно здесь кое-какие дела уладить и взять со склада некоторые вещи. Живите спокойно, мне здесь ничего не нужно, у меня уже есть и квартира, и мебель.

Наташа дала детям по два кусочка сахара, после чего те и вовсе осмелели. Каждый из них старался как можно ближе сесть возле Наташи и, перебивая друг друга, они засыпали ее вопросами о «фрицах». Для того чтобы удовлетворить детское любопытство, Наташе пришлось немного задержаться. Когда она стала уходить, дети ее обступили и начали просить:

- Тетя военная, тетя военная, а вы живите с нами.

Но Наташа ушла.

- Все у меня было, и все унесла война, - негромко произнесла она, шагая прочь от бывшего семейного очага...»

Отрывок из автобиографической повести
Н. Олефиренко

80-е годы.

Varonīgā Liepājas aizstāvēšana

Batu aerodroms, 1941. gada 22. jūnijs. Agrā rītā tieši šeit vācu lidmašīnas veica pirmos uzlidojumus. Divpadsmitos dienā radioklausītāji dzirdēja valdības ziņojumu par fašistiskās Vācijas noziedzīgo iebrukumu PSRS, ko nolasi V. Molotovs.

22. jūnija dienā tika izdarīti 15 uzlidojumi pilsētai. Aviācijas triecieni pilsētai, jūras kara bāzei un Liepājas aizstāvju nocietinājumiem turpmāk kļuva arvien intensīvāki. Ienaidnieks pret Liepāju vērsa vienu no stiprākajām vērmahta divīzijām, 291. kājnieku divīziju, kuru atbalstīja divi jūras kājnieku bataljoni, kā arī vairākas smagās artilērijas un aviācijas daļas, kopskaitā ap 20 tūkstošiem cilvēku.

Varonīgo Liepājas aizstāvēšanu kopīgiem spēkiem veica 67. strēlnieku divīzijas kareivji ģenerālmajors N. Dedajeva vadībā, 12. robežsardzes nodaļas robežsargi majors V. Jakuševa vadībā, Liepājas jūras kara bāzes komandieri un matroži 1. pakāpes kapteiņa M. Klevenska vadībā, kā arī pilsētas iedzīvotāji komunistiskās partijas komitejas vadībā. Visi galvenie spēki jau kara pirmajā dienā tika laisti darbā, nodrošinot Liepājas aizstāvēšanu.

Liepājas aizstāvēībā 1941. gadā no 23. līdz 29. jūnijam var izdalīt divus posmus. 23. 26. jūnijs: kaujas par pilsētu, 27. 29. jūnijs: cīņa par izraušanos no aplenkuma un ielu cīņas. Sevišķi liela nozīme bija LKP Liepājas pilsētas komitejas operatīvajam un koordinējošam darbam. Liepājas pilsētas un apriņķa partijas organizācijās uzskaitē bija 421 biedrs un biedru kandidāts. Pilsētā un apriņķī bija 330 komjauniešu, kā arī vairāki simti aktīvistu. 20 tūkstoši strādnieku un kalpotāju dzīvoja šajā Latvijas proletāriskajā pilsētā, kur iedzīvotāju kopskaits sastādīja 54 tūkstošus.

Iedomāsimies Liepājas aizstāvēību tajās tālajās jūnija dienās. Frontes apstākļi, tomēr pilsētā kārtība, disciplina un organizētība. Ielās patrulē bruņoti strādnieki, izveidoti speciāli posteņi, darbojas vietējais pretgaisa aizsardzības štābs. Tā darbā aktīvi iesaistījās pilsētas izpildu komitejas darbinieki V. Bileviča vadībā. Tādējādi tiem, kas aizstāvēja pilsētu uz frontes līnijas, tika izveidota spēcīga aizmugure. Ienaidnieka spēki vairākkārt mēģināja ieņemt pilsētu no Liepājas ezera puses. Bija gadījumi, kad vietējie fašisti centās tikt pāri ezeram, lai nodibinātu sakarus ar hitleriešiem. Strādnieku posteņi to nepieļāva, jo ezera krastā bija vairāki šādi posteņi. Tur operatīvi darbojās nodaļa, kuru vadīja Liepājas teātra direktors E. Zundmanis, tādējādi viņi aizsargāja pilsētu no Liepājas ezera puses. Karotāju vienības ar lielgabalu šāva uz fašistiem, kas atradās aiz ezera.

Sevišķi bistams bija rajons, kas robežojās ar jūru, tāpēc strādnieku patrulās un milīci veica piejūras parka pārmeklēšanu un tur tika izvietoti vairāki pastāvīgi posteņi.

Cīņā ar ienaidnieku kopā ar militārajiem spēkiem iesaistījās Liepājas iedzīvotāji, kuras koordinēja pilsētas civilās aizsardzības štābs. To vadīja Liepājas pilsētas partijas komitejas pirmais sekretārs Miķelis Buka.

Atcerēsimies tikai nedaudzus faktus, ko atzīmējis Imants Sudmalis, Liepājas aizstāvis kopš pirmajām dienām:

- "Dažviet parādījās ienaidnieka izpletņlēcēji un darbojās aizsargu bandas."
- "Pilsētas partijas komitejā no fabrikām un rūpniecām ieradās strādnieku delegācijas un prasīja ieročus, lai piedalītos pilsētas aizstāvēšanā."
- "Partijas komiteja no garnizona saņēma 300 šautenes un ar tām apbruņoja strādniekus, lai tie aizstāvētu savus uzņēmumus."
- "Strādnieki sagūstīja vairākus bruņotus diversantus un nodeva tos prokuroram Indriķim Sprūdem."

Lai centralizētu Liepājas pilsētas un apriņķa darbību, tie apvienojās, un pilsētas partijas komitejas administratīvais aparāts veica svarīgus operatīvus uzdevumus.

Pilsētas partijas komitejas sekretāri M. Buka un J. Zars apmeklēja atsevišķus aizsardzības iecirkņus, kā arī partijas komitejā tikās ar karotājiem. To atceras kauju dalībnieki, viens no viņiem teicis, ka katrs pats jūtas drošāk, ja pārliecinās, ka "komandpunkts ir savā vietā." Viņi uzticējās šādiem vadītājiem komunistiem, nosaukdami viņus par īstiem cīnītājiem. Par to raksta F. Arnis, kas tolaik strādāja par pilsētas partijas komitejas aģitācijas un propagandas daļas vadītāju.

Miķelim Bukam bija 30 gadi, kad komunisti viņu ievēlēja par Liepājas pilsētas partijas komitejas pirmo sekretāru. Viņš bija pieredzējis organizators un propagandists, kuru ļoti pazina Liepājas strādnieki un kuram bija autoritāte iedzīvotāju vidū. M. Buka kopā ar partijas komitejas otro sekretāru J. Zaru vadīja pilsētas aizstāvēību un strādnieku apbruņošanu. Abi pilsētas partijas komitejas sekretāri krita kaujā 27. jūnijā.

Pašreizēdīgi cīnīties ar ienaidnieku, aizstāvēt dzimto pilsētu iedzīvotājus aicināja laikraksts "Komunisti". Laikraksta redaktors A. Krievs visu laiku bija Liepājas aizstāvju rindās.

12. robežsardzes vienības 25 robežsargu posteņi aizsargāja Baltijas jūras robežu no Palangas līdz Rīgas jūras līcim. Pirmie kaujā iesaistījās 24. un 25. posteņi. Hitleriešiem neizdevās uzvarēt robežsargus. Izlauzušies pie Rucavas, viņi varonīgi cīnījās, atsitot ienaidnieka uzbrukumus. Kauju vadīja majors V. Čerņikovs 12. robežsargu vienības štāba priekšnieks. Te atklājās arī bataljona komisāra M. Streļņikova kauju meistarība.

1941. gada maijā, Kēnigsbergā hitlerieši sapulcināja apmēram 300 latviešu emigrantu un apmācīja viņus spiegošanā un diversijās. Daudzi no viņiem slepus nokļuva Latvijā un nodibināja sakarus ar ienaidnieka aģentiem. 11 fašisti, tai skaitā Gustavs Celmiņš, saņēmuši zonderfirera pakāpi, darbojās kā tulki un pavadoņi 291. vācu divīzijas štāba izlūkošanas nodaļā. G. Celmiņš pirmais kļuva par vācu divīzijas izlūku Priekulē.

Liepājas aizstāvji kļuva ne tikai liecinieki "pietkās kolonas" provokatīvām darbībām, bet arī par kaujas dalībniekiem cīņā pret to. V. Savčenko dokumentālā publikācijā

"Septiņas ugunīgas dienas Liepājā" norāda, ka 1033 strādnieki un kalpotāji iesaistījās aktīvā cīņā pret ienaidnieku.

Pirmo bruņoto vienību izveidoja kuģu remonta rūpnīcas "Tosmare" strādnieki 450 cilvēku sastāvā. Par tās komandieri kļuva rūpnīcas direktora vietnieks, komunisti Artūrs Pētersons. Rūpnīcas "Sarkanais metalurģis" arodbiedrības komitejas priekšsēdētājs E. Mucenieks vadīja savas rūpnīcas strādnieku vienību. Daudzi metalurģi parādīja drosmi un pašreizēdīgu zīmi savās kaujās par Liepāju M. Ozols, J. Arājs, A. Vanags, A. Vasiljevs, T. Polis, A. Gūtmanis, F. Brūveris, Ratinieks, Falkins, Liepiņš, Deksnis, Jēkabsons un citi.

Ostas strādnieku kaujas vienību vadīja ostas priekšnieka vietnieks P. Tālerts. Pilsētu aizstāvēja arī kaujas vienības, ko organizēja dzelzceļnieki, mežstrādnieki, milicijas darbinieki. Partijas un padomju aktīvu komandēja A. Dundurs. Vairākas kaujas vienības ar komunistiem priekšgalā

(J. Šķelte, I. Zelčs, I. Sprūde) tika nosūtītas uz Liepājas apriņķa pagastiem, lai organizētu aizsardzību un pretošanos ienaidniekam uz vietām. Komjauniešu kaujas vienību vadīja rajona komjaunatnes komitejas pirmais sekretārs, LĻKJS CK loceklis Imants Sudmalis un pilsētas komjaunatnes komitejas sekretārs Boriss Pelnēns.

Bruņotie strādnieki jau 23. jūnijā piedalījās aizstāvēšanas kaujās pret pilsētā iebrūkošo ienaidnieka karaspēku. 60 komjaunieši I. Sudmaļa vadībā ieradās Bernātos (10-12 km uz dienvidiem no Liepājas), nodibināja sakarus ar 2. bataljona 281. strēlnieku pulka komandieriem un ieņēma otro aizsardzības līniju. Komjauniešu vienība kļuva par atsevišķu bataljona vadu. Tās komandieris I. Sudmalis, politvadītājs - Jānis Januška, Liepājas apriņķa komjaunatnes komitejas otrais sekretārs. Šeit ieradās arī strādnieku vienība no rūpnīcas "Sarkanais metalurģis" un vietējā

drošības dienesta nodaļa K. Birziņa vadībā. Viņi ieņēma aizsardzības līniju no jūras krasta līdz Liepājas ezeram.

23. jūnijā kaujā iesaistījās visi sauszemes spēki. Divīzijas komandieris Dedajevs darīja visu, lai aizsargātu pilsētu. Pieredzējušais, ar Sarkanā Karoga ordeni apbalvotais virsnieks, Pilsoņu kara dalībnieks ieradās visspringtākajos kauju iecirkņos un uzmundrināja cīnītājus ar personīgas vīrišķības paraugu. 25. jūnijā N. Dedajevu ievainoja. Kā izrādījās, ievainojums bija nāvējošs.

Kaujās par Liepāju gāja bojā 44 lidotāji no 43. Aviācijas hidrolidmašīnu eskadrijas. Viņu ekipāžas 23. jūnijā veica 100 uzlidojumus no Durbes ezera izlūkošanas un bombardēšanas nolūkos.

23. jūnijā zonderfireram T. Celmiņam un viņa rokaspušiem neizdevās realizēt savus ļaunprātīgos plānus. Hitlerieši gribēja ieņemt ostu un noturēt to līdz mehanizēto karaspēka daļu ienākšanai. Tādējādi viņi centās nodrošināt 291. kājnieku divīzijas panākumus. Kā "Trojas zirgu" viņi bija nolēmuši no Priekules Liepājā iesūtīt ešelonu ar savām triecienvienībām, bet zem evakuēto ešelona izkārtnes. Priekules stacijā viņi uzbruka vilcienam, kurā atradās padomju karavīru ģimenes, izdzina sievietes un bērnus no vagoniem un izvietoja tajos savas triecienvienības. Gaviezes stacijas dežurants I. Ogoņkovs vilcienā pamanīja vācu kareivjus un pa telefonu steidzīgi ziņoja uz Liepāju. Vilciens ar ienaidnieka desantu tika iznīcināts, krustojumā sūtot tam pretim lokomotīvi. Šo rajonu kontrolēja arī krasta apsardze. Hitleriešu operācija "Trojas zirgs" tika izjaukta. Šīs akcijas veiksmīgā īstenošanā drosmīgi rīkojās Liepājas nodaļas dzelzceļa priekšnieks D. Vasins, Liepājas stacijas kara komandants I. Rožkovs, mašīnists Snarskis, dežurants Trumpnieks. 23. jūnijā tika apturēti ienaidnieka mēģinājumi ielauzties pilsētā no dienvidiem.

67. divīzijas artilēristi izveidoja Liepājai istu uguns vairogu.

24. jūnijā, kad izraisījās kaujas aizsardzības austrumu sektorā, visi ienaidnieka uzbrukumi tika atsisti. Liela nozīme bija flangu aizsardzībai, ko veica varonīgā nodaļa (ap 100 cilvēkiem), ko vadīja 281. strēlnieku pulka apakšpulkvedis I. Jesins. Viņš šajā kaujā krita. Kopā ar garnizonu pilsētu aizstāvēja tās iedzīvotāji. Kaujas pozīcijās krita sanitāre Irma Lukaža, smagi ievainoja "Tosmāres" rūpnīcas strādnieku

R. Kažoknieku. Viņš nokļuva fašistu rokās un 7. jūlijā viņu nošāva. Pašreizēdīgi cīnījās un kaujā krita metalurģis Arnolds Skudra.

Kauju laikā pašos atbildīgākajos iecirkņos atradās komuniste Zuzanna Otilija Kruče, Liepājas pilsētas partijas komitejas aģitācijas un propagandas nodaļas instruktore. Viņa sniedza ievainotajiem pirmo medicīnisko palīdzību. Hitlerieši viņu sagūstīja un ielika cietumā kopā ar viņas gadu veco meitiņu. Pēc tam Z. Kruče tika nošauta.

Arī 25. jūnijā liepājnieki, aizstāvot savu pilsētu, parādīja masveida varonību. Nepalīdzēja fašistiem arī psiholoģiskais uzbrukums, kad viņi gāja visā augumā un no automātiem nepārtraukti šāva. Tā rīkojās kājnieku pulka nodaļas un jūras kājnieki. Viņus atbalstīja motociklisti, bruņu transportieri, bet no gaisa lidmašīnas. Visi ienaidnieka uzbrukumi tika atsisti. Liepāja izturēja.

25. jūnijā tika atsists galvenais hitleriešu triecienuzbrukums.

Par situāciju Liepājā informācija bija zināma Latvijas Komunistiskās partijas vadībai. Līdz 24. jūnijam sakarus ar pilsētu uzturēja Centrālkomitejas sekretārs Roberts Neilands. 25. jūnijā pēc LKP Pirmā sekretāra J. Kalnbērziņa rīkojuma CK sekretārs Pēteris Plēsums posās uz Liepāju, taču iekļūt hitleriešu ielenktajā pilsētā viņam neizdevās.

26. jūnija vakarā situācija Liepājā bija sarežģīta. Pilsēta bija nošķirta no galvenajiem Sarkanās Armijas spēkiem 150 kilometru attālumā un atradās dziļā ienaidnieka aizmugurē.

Otrais periods Liepājas aizsardzībā (27. 29. jūnijs) cīņa par izkļūšanu no ielenkuma un ielu kaujas pilsētā

Operācija par izlaušanos no ienaidnieka ielenkuma, lai satiktos ar Ziemeļu Rietumu frontes karaspēku, noritēja saskaņā ar divīzijas un bāzes komandieru pavēlēm. 27. jūnijā Liepājas aizstāvji sāk cīņas par izlaušanos. Šajā dienā notiek neželīgas kaujas visās pilsētas aizstāvju frontēs. Uzbrūkošām kaujām par ielenkuma pārrāvumu bija liela nozīme.

Vairāk nekā 500 ievainoto, kā arī karavīru ģimenes locekļi atradās uz kuģa "Vienība". Tas bija kuģa pēdējais reiss. Plauzošā lidojumā fašisti apšaudīja kuģi, kas kursēja zem Sarkanā Krusta karoga. Kuģis nogrima un gāja bojā visi uz tā klāja esošie.

Pēdējās Liepājas aizstāvēšanas dienās 28. un 29. jūnijā Liepājā notika ielu cīņas. Par nīkmas pretošanās vietām kļuva Raiņa parks, kanāla mala. Kanāla krastmala bija pēdējā Liepājas aizstāvju akcija. Cīnītāji, kas izlauzās caur uguns sienu, atkāpās no Liepājas uz Bernātu pusi. Sedzot savu biedru atkāpšanos, sadursmē ar fašistiem krita komjaunietis Andrejs Gūtmanis, metāllējējs no rūpnīcas "Sarkanais metalurģis" un daudzi citi.

Hitlerieši iebruka vecpilsētā. Sākās masveidīgs terors. Fašisti un vietējie buržuāziskie nacionālisti rīkoja istas cilvēku medības. Liepājas varoņi turpināja cīnīties ar ienaidniekiem, bet jau pagrīdes apstākļos un partizānu vienībās, kas darbojās Kurzemē. Kauju laikā hitlerieši ar smago artilēriju sagrāva pilsētu. Pavisam bija iznīcinātas 117 ēkas un pussagrautas 450 daudzstāvu mājas.

Pilsētas ieņemšanas laikā hitleriešiem nācās 20 reizes atsist padomju karavīru uzbrukumus. Kaujās par Liepāju hitlerieši zaudēja vairāk kā 2000 kareivju un virsnieku, 2 dzelzceļa ešelonus ar karaspēku un tehniku, vairāk kā 10 tankus, 20 bruņutransportierus, 15 lidmašīnas. Kauju laikā pilsētas aizstāvji faktiski uz veselu nedēļu paralizēja vienu no stiprākajām ienaidnieka divīzijām.

Varonīgā Liepājas aizstāvēšana uz mūžiem ierakstīta vēsturē. Nolieksim galvas par godu drosmīgajiem pilsētas aizstāvjiem, mācīsim patieso vēsturi jaunatnei! Tas ir mūsu svēts pienākums un misija!

A. Polosuhina,
Latvijas Antihitleriskās koalīcijas cīnītāju asociācijas biedre

Publikācijas autore Aurora Polosuhina.

"Trīs brāļu" sakarā

Kultūras ministre mums izdarīga gadījumus. Ja ko ielānojuši, tad ne sabiedriskā doma, ne Rīgas mērs viņai ceļā nestāsies. Tā nu Latvijas tēls spīd un laistās ar "Trīs brāļu" projektu. Gaismas pils, kas jau veselu desmitgadi draud ar pamatīgiem tēriņiem, nav vienīgā būve, kas taps latviešu tautas kultūras slāpēm. Var gan gadīties, ka tad, kad Gaismas pili kā stikla kalnu reiz uzceļ un to lepni sauks par bibliotēku, jā, tani vēsturiskajā reizē var izrādīties, ka grāmatas lasīt aplaimotā tauta vairs nemaz nepratis. Par to nekas, toties stikla kalns pilsētas vidū būs uzbūvēts, miljoni godam iztērēti un no nodokļu maksātāju kabatām pamazām atdodami.

Lai nu būtu stikla kalns, ko sauc par Gaismas pili. Ar laiku iezemieši jau pieraduši pie varenā projekta. Bet kas to deva, kultūras ministre savas partijas, svēto mācītāju, zaļo zemnieku un kvēlo tūdaļiņu atbalstīta uz karstām pēdām grib būvēt arī koncertzāli un laikmetīgās mākslas muzeju.

Vai nu nabadzības dēļ iesi lepniību zaudēt? Nē taču, tāpēc mūsu kultūras ministre iecerējusi koncertzāli būvēt tikai un vienīgi Daugavas vidū. Tikai un vienīgi uz AB dambja. Un ja kāds, pasarg Dievs, bilst kādu vārdu, ka dārgs tas prieks rakties zem Daugavas, ka nez vai paredzamu un neparedzamu plūdu reizē tā būtu pati piemērotākā vieta, kultūras ministre tādu neļēgu tajā pašā brīdī nosauc par tumsu. Šis vārds kombinācijā ar vienkāršrunas vārdu "šausmīgi" ministres leksikā dzirdams jo bieži un laikam jau liecina par augstu kultūru. Lai vēl jo spilgtāk izgaismotu savu kultūrālo tēlu, viņa bez kādas kautrēšanās informē tautiešus, ka tāda vai citāda amatpersona nav un nebūs kultūras cilvēks, jo, lūk, simfoniju klausoties, nerezē aplaudējis. Tā nu varot darīt tikai tumsu.

Un tūlīt seko arī otrs ministres tik iecienītais vārdiņš.

Brīnumi gan. Līdz šim zinājām, ka kultūras cilvēks prot arī literāri un kulturāli runāt. Un uzvesties.

Lata devalvācija

Pats premjers piedraudējis ar tiesu darbiem tam neģēlim, kas iedrošinājis apšaubīt lata stabilitāti. Liela daļa ļautiņu

Mirkļu zibšņi

patiesi uzķērās uz naudas mijēju makšķeres. Viņi steidza mainīt savu nacionālo valūtu jebkurā pieejamā internacionālā naudas vienībā. Uztraukums bija liels, neviens vairs neklausījās valdības un bankas pilāru lekcijas par lata stabilitāti. Ļautiņi, ko nu ļautiņi - paklausīja baumām, bet divainā kārtā tām paklausījušas arī bankas kredīta mainīgie procenti krietni vien palēcās augstāk par dažāda laba kredītņēmēja maksātspēju. Bet premjers sašutis - baumu palaidējs jāliek cietumā. Laikam jau patiesi šis sašķobījis lata stabilitāti. Varbūt pavisam apgājis. Katrā ziņā parasts veikalu apmeklētājs par vienu un to pašu pārtikas krājumu maksā arvien vairāk un vairāk. Brīnumu lietas ieliec iepirkumu ķeselē savu dienišķo maizi un kādu pavalga tiesu un tad skaties, driksti vēl kaut tiem piepulcēt vai labāk ievērot diētu un vēdināt ledusskapī.

Parasts pircējs tā arī neko vairs nesaprot. Kāpēc vērtīgais un stabilais lats kļuvis tik nevērtīgs? Vai tad vainīgs tas nelietīgais baumu palaidējs? Paskat, cik šis varens! Valdība vaiga sviedros strādā pie inflācijas apkarošanas plāna, cinās par tautas labklājību un še tev. Uzrodas viens neģēlis,

palaiž nelabas valodas un satricina visas valsts ekonomiku. Protama lieta, ka tādām tik cietumā vieta!

Liela brēka, maza vilna

Ak, kāda brēka, ak, kāds skandāls. Valdība - tā pati, ko tauta pavisam nesen labtīgi ievēlēja, Drošības likumus, izrādās, ne tos istos pieņēmusi. NATO tas nebūšot pa prātam. Prezidente sauc

palīgā tautu referendumus esot jātaisā. Valdība gan ātrā vizē sataisīja likumus labu labos tādus, ka visi apmierināti, bet referendumu vairs nevarot apturēt. Vienīgi tādā gadījumā, ja savāktais parakstu skaits nebūs pietiekams, tad tas pats no sevis izčākstēs.

Interesanti gan tad, kad Latvija stājās NATO, kad latviešu kareivji uz Irāku karot gāja, tad nevienam neko neprasīja. Vāra nolēma, un tauta klusēja. Un pēkšņi tauta varot paust savu viedokli. Un kāda tam jēga, atļaujiet vaicāt. Valdība demisionēt netaisās, Drošības likumu darbība apturēta. Un kas zināms vēlētājam? Vai tas ir slikti, ja parlaments kontrolē Drošības struktūras? Eiropā tas neesot nekas neparasts. Nacionālais parlaments tomēr ir pēdējā saikne ar noteiktās teritorijas iedzīvotājiem globālās ekonomikas un militārās globalizācijas apstākļos.

Kuri lielāki vandāļi?

Igaunijā vadzīs lūzis. Valdošā kliķe, kārtējo reizi piemānot vēlētājus, atkal

tikusi pie varas un īsteno savu seno nodomu. Lai par padomju laikiem un Lielo Tēvijas karu valsts iedzīvotājiem izzustu pēdējās atmiņas un atgādinājumi, valstiskā līmenī zem policistu ekskorta tiek realizēts vandālisks akts padomju karavīru piņšu atrakšana, pārapbedīšana un pieminekļa aizvākšana.

Lai gan strādniekiem un policistiem pavēlēts strādāt nakts melnumā un noziedzīgā darījuma vietai pārvilkta milzīga telts, tomēr šim kaunpilnajam darbam pretim stājušies veselā saprāta cilvēki.

Triju rindu policistu rindas nav spējušas atturēt dumpiniekus un viņi izsītuši arī pa dažam labam logam, tai skaitā Latvijas vēstniecībai. Varam jau teikt vandāļi, dumpinieki, bet kā mežā sauc, tā atskan! Kurš pirmais sāka? Protams, ka Igaunijas valdība. Nu gan nedaudz nobijusies, jo pieminekļa aizvākšanas un piņšu atrakšanas darbi pārtraukti, bet premjers taisnojas redz, viņš jau tikai labu gribējis. Pilsētas centrā taču mirušie nevarot mierīgi gulēt. Turpat trolejbusu pietura un klusuma neesot. Viņi jau tikai civilizētā kārtā rīkojoties.

Krievijas parlaments lūdzis prezidentam Putinam pārtraukt diplomātiskās attiecības ar Igauniju un arī ekonomiskā blokāde nemaz nešķiet par maz. dros-mīgo igauņu labā.

Pa to laiku Latvijas parlamentārietis SS leģiona vairsnieka vietnieks Visvaldis Lācis no Saeimas tribīnes dzied: - "Mēs sitisim..." un pārējie nacionāļi spicē ausis varbūt arī Latvijā darīt tāpat... Tāda doma viņiem neliek mieru jau sen.

Bet par vandāļiem runājot, lielākie vandāļi gan ir tie, kas apgāna kapus un grauj pieminekļus.

Guna Gaisma

К спекуляциям о цене Победы

Трупами, говорите, завалили?

Один из самых распространённых на сегодня чёрных мифов об истории войны - это миф о якобы непомерной цене Победы. Дескать, немцев трупами завалили - так и победили. Спроси практические любого - и в ответ услышишь дежурные штампы о том, что на одного убитого немца десятеро советских приходится, о том, что людей не жалели, о том, что бездарное и подлое руководство компенсировало свою неумелость солдатскими жертвами.

Для оценки того, хорошо ли воевала Красная Армия или завалила немцев трупами, нам нужно выяснить число наших безвозвратных потерь армии - и сравнить с аналогичными данными по немцам и их союзникам на Восточном фронте. Именно безвозвратные потери армий следует анализировать - а не сравнивать наши общие потери с немецкими боевыми потерями, как обычно делают недобросовестные любители кричать о заваливании трупами - раз уж мы взяли считать трупы. Что такое безвозвратные потери? Это погибшие в боях,

пропавшие на фронте без вести, умершие от ран, умершие от болезней, полученных на фронте, или умершие на фронте от других причин, попавшие в плен.

Итак, немецкие безвозвратные потери на советско-германском фронте за период с 22.06.41 по 09.05.45 составили 7 181,1 тыс., а вместе с их союзниками - 8 649,2 тыс. чел.. Из них пленных - 4 376,3 тыс. чел.. Советские потери и потери наших союзников на советско-германском фронте составили 11 520, 2 тыс. чел.. Из них пленных - 4 559 тыс. чел.. В эти числа не вошли немецкие потери после 9 мая 1945 года, когда германская армия капитулировала (хотя, наверное, и следовало бы добавить в это число 860-тысячную пражскую немецкую группировку, продолжившую сопротивление после 9 мая и разгромленную лишь 11-ого - они тоже должны бы учитываться как побеждённые в бою, раз не капитулировали - но всё-таки их считать не принято, вернее, из них, наверное, считают только погибших и попавших в плен до 9 мая). И не вошли сюда потери народного ополчения и партизан с нашей стороны, а также фольк-

сштурма - с немецкой стороны. В сущности, они примерно равноценны.

Особо следует отметить судьбу пленных. Из немецкого плена не вернулось более 2,5 миллиона советских людей, в то время как в советском плену умерло всего 420 тысяч немцев. Эта поучительная для кричащих о бесчеловечности и преступности коммунистического режима статистика не влияет на интересующее нас соотношение безвозвратных потерь, поскольку пленные - выжили они или нет, вернулись ли после войны или ещё до её окончания - учтены как безвозвратные потери.

Таким образом, соотношение военных потерь 1:1.3, никакими десятью советскими за одного фрица, никаким «заваливанием трупами» не пахнет. Да и понимать надо - невозможно такую мощную армию, мгновенно разгромившую Францию и Польшу, армию, на которую работала вся континентальная Европа, просто завалить трупами. Чтобы победить такого врага, нужны огромное упорство и мужество солдат, высокий уровень их мотивации, отличное оружие, отличное командование, мощная промышленность и сельское хозяйство.

Теперь об общих демографических потерях. Общая убыль (погибшие, умершие, пропавшие без вести и оказавшиеся за пределами страны) за годы войны составила 37,2 млн. человек (разница между 196,7 и 159,5 млн чел.). Однако вся эта величина не может быть отнесена к людским потерям, вызванным войной, поскольку и в мирное время (за 4,5 года) население подверглось бы естественной убыли за счёт обычной смертности. Если уровень смертности населения СССР в 1941-1945 гг. брать таким же, как в 1940 г., то число умерших составило бы 11,9 млн. человек. За вычетом указанной величины людские потери среди граждан, родившихся до начала войны, состав-

ляют 25,3 млн. человек. К этой цифре необходимо добавить потери детей, родившихся в годы войны и тогда же умерших из-за повышенной детской смертности (1,3 млн. чел.). В итоге общие людские потери СССР в Великой Отечественной войне, определённые методом демографического баланса, равны 26,6 млн. человек (см. таблицу).

Любопытная деталь. Если мы посмотрим на графу «Общая убыль населения из числа живших на 22.06.1941», то увидим 37,2 миллиона человек. Очевидно, именно это число и легло в основу манипуляций по вопросу потерь. Пользуясь невнимательностью среднего читателя, не задающего обычно вопросом «а как же быть с естественной смертностью?», некие ловкачи и ввели в оборот «40 миллионов», на которое и купились и говорухины и солженицыны, увидевшие в сих шулерских выкладках искомую «Страшную Правду, Которую От Них Прятали».

Что касается общих вражеских потерь, то их число составляет 11,9 миллиона. Итак, 11,9 миллиона немцев и их союзников против 26,6 миллионов советских жизней. Да, СССР потерял людей намного больше, чем немцы. А что такое разница между общими и военными потерями? Это погибшие мирные люди. Убитые в оккупации, во время бомбёжек и обстрелов, погибшие в концлагерях, погибшие в блокадном Ленинграде. Сравните-ка это число с числом погибших немецких мирных людей. Вот такими мразями были фашисты.

Вечная память и слава тем, кто отдал свою жизнь для того, чтобы эта чума ушла из нашего мира! Мы гордимся вами, деды. И никому не позволим украсть у вас вашу Победу, никому не позволим захватать своими сальными пальчиками, принизить ваш великий подвиг.

По материалам иностранной печати

Расчет людских потерь Советского Союза в Великой Отечественной войне (22 июня 1941 г. - 31 декабря 1945 г.)	
ПОРЯДОК РАСЧЕТА	МЛН.ЧЕЛ.
Численность населения СССР на 22.06.1941 г.	196,7
Численность населения СССР на 31.12.1945 г.	170,5
В т.ч. родившиеся до 22.06.1941 г.	159,5
Общая убыль населения из числа живших на 22.06.1941 г. (196,7 млн. - 159,5 млн. = 37,2 млн. чел.)	37,2
Количество умерших детей по причине повышенной смертности (из числа родившихся в годы войны)	1,3
Умерло бы населения в мирное время, исходя из уровня смертности 1940 г.	11,9
Общие людские потери СССР в результате войны (37,2 млн. + 1,3 млн. - 11,9 млн. = 26,6 млн. чел.)	26,6

Дорогами памяти

Сегодня в Латвии историки и некоторые газеты не любят писать о годах Великой Отечественной войны. А ведь еще столько безымянных могил...

Хотелось бы выразить благодарность молодым спортсменам из секции дзюдо клуба «LIDO». Во время поездки в Россию, они прошли по местам захоронений советских воинов, погибших в тяжелый период войны при освобождении Ленинграда и Новгорода. Узнав, что они едут на международные соревнования в город Тверь, я поручил своему внуку Диме разыскать захоронение его прадеда, а моего отца - Кочегарова А.И. Официальный документ о его гибели сообщал, что командир отделения 817 стрелкового полка 239 стрелковой дивизии сержант Кочегаров А.И. похоронен у разезда Наци.

Ребята подошли к поиску

творчески: уточнили по интернету адрес, рассчитали маршрут от пересечения границы. Искать решили при движении к месту соревнований. Правда, как оказалось, надо было сделать «поправочку» на задержки при прохождении пограничного контроля и плохие дороги. Поэтому до искомой местности добрались уже затемно. Нормальные поиски, фотографирование были невозможны.

Хотели отыскать захоронение погибших матросов Северного речного пароходства. Зимой 1943 года их суда оказались в городе Котлас, что на реке Северная Двина, пробиться к Архангельску было уже невозможно и группа матросов и водолазов пошла на фронт, освободить Ленинград и Новгород.

В Тверь на соревнования прибыли вовремя - далее тренировки, выступления. Чтобы выполнить задачу поиска, штурман

группы назначил выезд из Твери на три часа ночи. В 8.00 были уже у большого мемориала в местечке Люболяды. Обратили внимание на гранитную плиту на совсем свежем захоронении - «Здесь похоронены 12 безымянных героев. 9.11.2003г.». Далее была деревенька Вашково - и снова обелиск на небольшом постаменте, фамилии героев, выбитые на мраморных плитах. Прошли вдоль них, постояли в минуту молчания...

Штурман объявил продолжение движения к деревне Ермолово - это в 11 километрах от точки маршрута. Там тоже большое захоронение, чистота, порядок, неподалеку многоэтажные жилые дома. Сразу видно, что здесь чтут память погибших.

На этом поиск надо было прерывать - времени осталось, только чтобы добраться до границы. Побывать на месте гибели сержанта Кочегарова в Наци на

Участники поиска возле входа в Дворец Спорта «Юбилейный» г.Тверь, слева направо - Удис Митениекс, штурман Ваня Скляров, Герман Данилов, Денис Анищенко, Дима Федосенков

этот раз не удалось, это будет задачей следующей экспедиции.

В День Победы 9 мая мы придем к памятнику Освободителям Риги, поздравим ветеранов, помянем погибших.

Кочегаров В.А.
г.Рига

P.S. Фамилию погибшего отца и прадедушки неожиданно обнаружили, просматривая дома снимки памятных плит на мониторе компьютера - он был похоронен в братской могиле неподалеку от места документально объявленного... Вечная слава героям!

Gan presē, gan radioviļņos un televīzijas ekrānos ik pa brīžam tiek daudzināts par leģiona izcilo lomu Kurzemes cietokšņa aizstāvēšanā, kas līdz ar to devis iespēju daudzajiem latviešu tūkstošiem pamest dzimto krastu. Vienīgi piemirst atgādināt, ka šis leģiona vienas divīzijas aizstāvība bija tikai tāda sika drumstaliņa cietokšņa mīlīgajā sienā, kas iļļoļos aizstiepās no Rīgas līča Tukuma pusē līdz par Rucavas piekājēi Kurzemes pus-salas pretējā krastā. Un ka bez tiem 500-600 tūkstošiem vācu karotāju, viņu tankiem, aviācijas un citas svarīgas kaujas tehnikas no šāda Kurzemes cietokšņa ne miņas nebūtu.

Bet tad jau nebūtu arī nikno Ziemassvētku kauju Džūkstes un Lestenes pusē ar divu latviešu bruņoto spēku savstarpējo asinsizliešanu. Un diez vai tad Nacionālo karavīru biedrības priekšsēdētājs N.Romanovskis būtu kladzinājis par leģiona vēsturisko nepieciešamību. (brāļi leiši taču pierādīja pretējo) un latvju karotājus dalītu pareizajos un nepareizajos, kaut gan šāds gods pienāktos kā vienai, tā otrai pusei. Bet par to turpmāk.

Sākšu ar nepareizo, kurā pašam bija lemts atrasties. Bet uz savas ādas izbaudītā fona daudz kas izvērtējams precīzāk nekā dažam labam vēstures teorētiķim. Tātad...

1941.gada 28.jūnijs. Pēc saņemtajām ziņām par Hitlera armijas tuvošanās trīs automašīnas pilnas šautenēm bruņotu civilo karotāju, pamet Dobeli, pievienojoties vienai no plašajām straumēm lielajos ļaužu palos, kas tajās dienās plūda gan austrumu, gan ziemeļu virzienā.

Paliela atkāpe. Tagad modē propagandēt uzskatu, ka Latvijai toreiz pametuši gandrīz vai tikai komunisti un viņu līdzskrējēji. To gan tikpat kā nemin, ka to līdzskrējēju pulks sniedzās pāri pussimtam tūkstošu. Turklāt tie bija tikai tie, kas zibenskāra apstākļos paguva izspraukties cauri daudzajām krustnešu tanku kņaiļēm.. Nemēdz runāt arī par tiem tūkstošu tūkstošiem, kas nepaguva. Un par viņu likteņiem. Nav modē pateikt arī to, ka šiem līdzskrējēju tūkstošiem pat jausmas nebija par čekistu noziedzībām, kā arī par 14.jūnija traģēdijas apjomību. (Dobelei izsūtīšana vispār pagāja secen, tāpat kā vēsturieces Ilgas Kreituses pagastam, par ko viņa pavēstīja kādā radiointervijā.) Nav arī manīts, ka kaut kur būtu pasacīts, ka bez šiem līdzskrējēju tūkstošiem no tādas 201. Latviešu strēlnieku divīzijas ne miņas nebūtu.

Bet nu atpakaļ pie lielajiem cilvēku paliem. Straume, kas brāzās pa Vidzemes šoseju, pēkšņi atdūrās Izborskā. Tā bija tipiska krievu sādža Pleskavas pievārtē, kas savulaik pēc miera līguma ar sarkano Krieviju piepēši atradās igauņzemes pusē līdzīgi Pitalovai, kas pārtapa gan par Jaunlatgali, gan visbeidzot par Abreni. Bet Izborskā mums tālākceļu aizsprostoja Sarkanās Armijas posteņi, kam bija pavēle pāri vecajai (līdz 1940.gada 17.jūnijam) robežai šos barus nelaist.

Pēc pāris dienām turpat pienāca ziņa, ka Valkā formē latviešu karaspēka daļas. Protams uz turieni!

Valka, precīzāk tās igauņpuse Valga ņudzēja no latviešiem, kas gribēja vācus sist. Un bija saules pilna diena (šķiet 7. vai 8.jūlijs), kad pēdējais garumgarais vilciena sastāvs ar latviešu karotājiem pameta Valgu. Tas, izņemot pēdējos divus vagonus, kurus naktī, manevrējot Belogojes mezgla stacijā, nez kas bija piekabinājis citam

sastāvam, devās uz Igauniju, kur brīvprātīgo latviešu cīnītāju sanāca veseli divi pulki, kas krietnu brīdi hitleriešu bruņotajām lavīnām aizsprostoja ceļu uz jau bojāejai nolemto Ļeņingradu. (Diemžēl šo divu pulku ciņu ceļu aizmirsuši parādīt pat Latvijas vēstures atlanta sastādītāji. Nepareizie taču. Toties „pareizo” brīvprātīgo bataljonu gaitas pēc Ļeņingradas jau kopš 1942.gada jūnija tātad ilgi pirms leģiona dibināšanas ar zilu līniju precīzi iezīmētas.)

Bet nu par tiem diviem pārkabinātajiem vagoniem. Tajos atradāmies arī mēs kādi astoņi desmiti bruņotu vīru. No vagoniem mūs izsēdināja Kaļiņinā (tagad Tverā.) Trīs dienas aizritēja šajā Pievolgas pilsētā, kamēr vietējie varavīri

sazinoties ar Maskavu, piešķīra mums bēgļu statusu. Protams, atbrīvojot arī no šaujamašīnām. Šādā statusā bezmaksas ceļojums pa Volgu, tās pieteku Kamū un darbs kādā Tatārijas padomju saimniecībā. Līdz brīdim, kad tur ieradās mūsu republikas pārstāvis ar ziņu par latviešu strēlnieku divīzijas organizēšanos un pilnvarām ieskaitīt tajā brīvprātīgos. Pierakstījāmies gandrīz visi.. Un jau pēc dažām dienām braucēju pārpilnais kuģis uzgavēja latviešu dziesmām, kas skanēja pāri Volgas krastiem. Kā nekā pie diriģenta pulks bija vēlākais Dziesmu svētku virsdiriģents komponists Jānis Ozoliņš. Ar dziesmām iesoļojām Gorohovecas nometnē divīzijas formēšanās vietā, kur, jāpiebilst, drīz vien nu jau mobilizēto kārtā ieradās arī tie nepierakstījušies, kas bija cerējuši karu pārlaist drošā aizmugurē. Tikai viņu skaits bija samērā gaužām niecīgs un var bez aplinkiem sacīt, ka 201.divīzija, kas 1941.gada decembra sākumā devās uz Piemaskavas fronti, bija gandrīz pilnīgi brīvprātīgo (turklāt latviski runājošo un komandēto) kaujas vienība. Un tās ciņas ceļa virziens bija tikai viens uz Latviju!

Bet tagad par pretējo pusi. Tās pirmsākums kā zināms, meklējams Staļingradā, no kurienes vācu kararats sāka griezties atpakaļgaitā. Protams, ar skubu bija jāmeklē ielāpi, ar kuriem aizdarīt rata mehānismā cirstos robus.No šejienes arī latviešu leģiona vēsturiskā nepieciešamība. Turklāt ieraugs tam bija labu labais gan kaujās (Ļeņingrada), gan soda ekspedīcijās (Baltkrievija) pārbaudītie policijas bataljoni, kas bija pamatu pamats 19.divīzijai. Atšķirīga vēsture gan bija 15.divīzijai tā sastāvēja galvenokārt no mobilizētajiem brīvprātīgajiem. Taču vien-alga kā vieniem, tā otriem bija jāzvēr Hitleram. Protams, arī ikvienam virsniekam, kam aiz muguras jau bija savulaik dotais zvērests Latvijai. Tātad savdabīgs vēstures paradokss: Latvijas armijas zieds virsniecība, ar ko tā lepojas mūsu tauta, ticis sagatavots karošanai vienīgi hitleriešu armijai. Turklāt lai kļūtu tādi kā augstākās rases upuru jēri.

Jo spilgti šo jēru sūtību savā atmiņā grāmatā „Virsdzīve” parāda SS 15.divīzijas 32.pulka 1.bataljona komandieris Jāzeps Ozoliņš (zināju vaigā, jo savulaik bija Dobeles garnizona priekšnieks), kura ciņu ceļš sākās 1943.gada novembrī Krievzemē (tātad kurss uz austrumiem), Volhovas purvajos. Lūk, pāris citātu:

„... Kripēns (32.pulka komandieris V.A.) zvānīja uz vācu divīzijas štābu un no turienes saņēma pavēli šo šaubīgo iecirkni noturēt par katru cenu 48 stundas, tas ir tik ilgi, kamēr vācu galvenie spēki atkāpsies (...) Fronti ar saviem spēkiem turēju jau 72 stundas, kad beidzot pienāca ziņa, ka mums nākot maiņa (...) Visi telefona sakari ar divīziju (vācu V.A.) gāja caur manu dienas štāba komandpunktu.”

Tālāk J.Ozoliņš atstāsta noklausītu sarunu starp vācu divīzijas un pulka komandieri. Proti: „Man teica, ka minētās daļas nāk no tās mazās tautas pie Baltijas jūras, kuru faktiski jau sen vajadzēja iznīcināt (...) tad nu divīzijā saprata un teica, ka pareizi jau viņš runā, bet tomēr lai mainot tos sūdus (scheise) nost...”

Un kā tad ar 1944.gada 16. martu, kuru 6.Saiema pasludināja par Latviešu karavīru dienu? Iemesls zināms leģiona abu divīziju pirmā (arī pēdējā) tikšanās kopīgā kaujā. Šī lielā asins izliešana notika Krievzemē Veļikajas upes krastos. Tātad lai aizstāvētu hitleriešu 1941.gada iekarojumus. Turklāt vēl nepiedodami smagie zaudējumi,

kurus, piebildīšu, paredzēja jau minētais bataljona komandieris J.Ozoliņš Lai savus vīrus nesūtītu tikpat kā drošā nāvē, viņš atteicās savu bataljonu no labi sagatavotām pozīcijām pārsviest uz Veļikajas atkailināto krastu tikai tāpēc, lai pasargātu vācu divīzijas štābu no lielākām nepatikšanām. Ozoliņu par to steidzami atcēla no šīs kaujās rūditās vienības komandēšanas, nosūtot uz Rīgas kara slimnīcu gara spēju pārbaudei.

Dankers savos 1965.gadā Kanādā izdotajos memuāros bez aplinkiem izklāsta mums nosprausto ceļu. Citēju: „Šai zemei jāklūst par jaunu Vācijas provinci. Viņi bija paredzējuši, kas notiks ar latviešu tautu: daļu pārvācošanai un uzņems vācu pavalstniecībā. Pārējos, kas pārvācošanai nederēs, iznīcinās (...) vai izsūtīs uz tāliem Krievijas apgabaliem. Tātad pilnīga un galīga latviešu tautas iznīcināšana.” Šim Dankera secinājumam būtībā pievienojies arī bijušais leģionārs vēsturieks Uldis Ģermanis 1985.gadā izdotajā grāmatā „Zināšanai”.

Nu ko atliek vienīgi rezumēt, par ko kurš cinījās.

Voldemārs Ante,
Liepāja

Aculiecinieka piezīmes

Objedinenный выпуск газет

«LATVIJAS SOCIĀLISTS»
«СОЦИАЛИСТ ЛАТВИИ»

Издание Социалистической партии Латвии
Выходит с марта 2003 года.

Главный редактор Альфред РУБИКС.

Рег. удостоверение 000702729.

Адрес для писем:

ул. Буртниеку, 23, Рига, LV-1006,
тел.: 7555535.

Интернет-страница: www.latsocpartija.lv

Типография «Мукусала», Рига, Мукусалас, 42.
Офсетная печать, 1 усл. печ. листа, заказ №1719.